

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Första Kammaren. N:o 32.

Tisdagen den 5 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändrad lydelse af § 11 i regeringsformen och Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 5 i den mellan Sverige och Norge upprättade riksakt, dels ock enskild motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af riksakten;

bankoutskottets memorial och utlåtande:

n:o 11, i fråga om ett årligt lönetillägg för pappersmästaren vid Tumba bruk P. G. Öberg; och

n:o 12, i fråga om ändringar i gällande reglemente och aflöningsstat för riksbanken; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af herr O. M. Björnstjernas motion om förebyggande af samvetstvång från vigselförrättares eller själasörjares sida med hänsyn till den lära, hvori barn, födda uti äktenskap mellan olika trosbekännare, skola uppfostras.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 43 äfvensom Riksdagens andra särskilda utskotts samma dag bordlagda utlåtanden n:is 2 och 3.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 2 och 4 i denna månad bordlagda utlåtanden:

Första Kammarens Prot. 1891. N:o 32.

n:o 5 a, angående två anslag under riksstatens fjerde hufvudtitel, och

n:o 8 a, angående en till regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hörande fråga,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Anslag för
anläggning
af bibana
från
Mellansel till
Örnsköldsvik.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 2 och 4 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för anläggning af en bibana från norra stambanan vid Mellansel till Örnsköldsvik.

Herr Sandberg: Förliden riksdag, under öfverläggningen om beviljandet af det enligt min tanke öfverdrifna anslaget af fyra millioner kronor för 1891 till fortsättande af arbetena å stambanan genom öfre Norrland, uttalade jag den farhågan, att man vid kommande riksdagar icke ens skulle nöja sig med ett sådant belopp, eller 4 millioner, utan fordra 6 å 8 millioner för jernvägsbyggnader i Norrland. Denna farhåga har redan nu blifvit en bedröflig verklighet. Riksdagen har för 1892 beviljat dels 4 millioner till fortsättande af norra stambanan, dels såsom lån för anläggning af en jernväg mellan Hernösand och Sollefteå 2,350,000 kronor, och dessutom lemnat ett anslag af en million att användas såsom låneunderstöd till andra jernvägar. Man är således uppe vid ett belopp af 7,350,000 kronor. De två sista summorna äro visserligen föreslagna att beviljas endast såsom lån, men skillnaden torde vara mindre betydlig än den synes, enär beloppen ofördröjligen måste anskaffas och först under en längre följd af år komma att återbetalas. Dessutom har ofta nog visat sig, att då för dessa lån ingen annan säkerhet finnes än den som ligger i sjelfva jernvägen, så har det ofta händt och kan äfven här inträffa, att dessa jernvägars inkomster endast räcka till att bestrida drift- och underhållskostnader, och då får staten hvarken ränta eller amortering för de utgifna länen.

Nu föreslås ytterligare att bevilja 1,823,000 kronor för en bibana från Mellansel till Örnsköldsvik. Vi äro således uppe i ett belopp af öfver 9 millioner, eller, med frändrag af den million, som möjligen kan komma att användas för jernvägar inom andra landsdelar än Norrland, i alla händelser mer än 8 millioner för jernvägsbyggnader i Norrland.

Som herrarne alla minnas, genondrefs vid slutet af förra riksdagen med en brådstörtad skyndsamhet, som saknar sitt motstyeke under vårt nuvarande statsskick, på 9 dagar ett beslut att för en köpesumma af 6 eller 7 millioner inköpa Luleå—Gellivara-banan. Tillägger man denna summa, som säkerligen nästa år kommer att utgå, är man uppe i 15 å 16 millioner. Denna siffra borde vara tillräckligt stor att väcka betänkligheter hos de medlemmar af svenska Riksdagen, hvilka icke beherskas af den för 30 år sedan hit impor-

terade jernvägsfebern, som nu synes hafva antagit akut form och rasar på det mest våldsamma sätt. Man kan knappt öppna en tidning utan att få läsa om nya, mer eller mindre rimliga jernvägsprojekt. Funnes en bestämd mening om att det vore af synnerlig vigt, att arbetet på jernvägarne i Norrland i hög grad fortskyndades, och hade statsutskottet föreslagit en särskild beskattning för att bestrida kostnaderna för att vinna detta mål, hade jag ingalunda vågat motsätta mig ett sådant förslag. Men då statsutskottet här insveper sig i en viss hemlighetsfullhet, får man väl taga för gifvet, att endast en ringa del af dessa stora belopp kan utgå af statsinkomsterna, medan den vida större delen måste upplånas. Och då det enligt min åsigt omöjligen kan vara rätt att belasta våra efterkommande med en tryckande skuldbörda för utförande af företag, hvilkas ekonomiska resultat är minst sagdt tvifvelaktigt eller rättare sagdt bestämdt dåligt, kan jag omöjligt vara med om att bevilja detta anslag. För några år sedan visade sig en liten ljusning, i det Riksdagen syntes vilja afstå från fortsatt upplåning och till fortsättning af Norra stambanan endast anvisa de belopp, som af statsinkomsterna funnos att tillgå för detta ändamål, men denna ljusning har försvunnit och vårt lands och folks ekonomiska framtid synes mig ytterst mörk. Skuldsättningen och jernvägsbyggandet komma sannolikt att fortgå hand i hand med allt starkare fart, och den tid är säkerligen icke långt afhågen, då vårt arna land nått den högst tvifvelaktiga åran att i förhållande till vår folkmängd och våra tillgångar hafva både det största antal kilometer jernvägar och den största skuldbörda.

Men jag vill icke längre fortsätta med dessa uttalanden, hvilka vinna så föga uppmärksamhet. Jag öfvergår därför till den föredragna punkten.

Hvad betänkandet angår, är det naturligtvis ytterst väl skrivet. Det förefaller dock vid ett noggrannare genomläsande, som om alla de myndigheter, hvilka yttrat sig i frågan och bland dem äfven statsutskottet, utgått från den bestämda principen, att *staten skall bygga denna bibana Mellansel—Örnsköldsvik*, och sedan sökt upp alla möjliga skäl att stärka denna mening. Huru långt man gått synes af hvad utskottet säger på sid. 7. Utskottet yttrar der beträffande arbetets utförande genom entreprenad: »en entreprenör måste nemligen utöfver de kostnader, som alltid vore förenade med sjelfva arbetets utförande, beräkna ett icke oansenligt penningebelopp för att deraf så väl bestrida kostnaderna för transport af erforderligt antal arbetare, nödig materiels anskaffande m. m. som ock bereda sig skäligen vinst för egen del — allt utgifter, som för en jemförelsevis mindre banbyggnad, såsom den nu ifrågavarande, måste medföra betydligt ökade kostnader öfver dem, som betingades, om arbetena utfördes genom statens egen försorg, hvarjemte oftaberörda materiels uthyrande, som vid en eventuel entreprenad blefve nödvändigt, kunde af jernvägsstyrelsen medgifvas endast under vilkor af en med kostnader förenad kontroll öfver dess användande.» Detta är hafvudskälet, som synes vara anfördt. Dessutom står på två ställen i betänkandet upprepadt, att det »vore af stor vigt, att statsbaneförvaltningen hade i sin hand att oberoende af enskildas intressen bestämna öfver trafi-

Anslag för
anläggning
af bibana
från
Mellansel till
Örnsköldsvik.

(Forts.)

Anslag för kerandet af utfartsvägarne från stambanan till exporthamnar och öfver anläggning af bibana befodringsafgifterna dertför. — Detta är ett mycket plausibelt skäl, men svårt torde vara att kunna påstå, att icke en bibana, byggd med Mellansel tillenskiöldt kapital, skulle tillföra den genom Norrlands obygder framdragna stambanan en lika stor trafik, som om banan byggdes på Örnsköldsvik. statens bekostnad. Om den vid den kongl. propositionen fogade, i

(Forts.)

starka färger hållna blomstermålningen ens tillnärmelsevis motsvarades af verkliga förhållanden, torde det icke vara svårt att finna personer, villiga att nedlägga ett kapital på byggande af denna bana. Anses det af vigt, att staten en gång blir egare af denna bibana, torde det icke möta några större svårigheter att i koncessionen föreskrifva rätt för staten att inlösa banan efter värdering, när helst Riksdagen så beslutar och tillgångar dertill finnas. Det tjenar emellertid ingenting till att vidare yttra mig i frågan. Jag yrkar afslag.

Herr Ekenman: Den ärade talare, som nyss hade ordet, talade mycket om den nu rasande »jernvägsfebern». Jag tror för min del benämningen är oriktig, men lika godt. Det var en tid, då man skulle kunna säga, att något i den vägen spred sig äfven från hans hemort. Jag ber honom erinra sig att till den jernväg, som ligger honom mycket nära om hjertat, erhöles ett statsbidrag af 1 million. Det är således icke fritt, att icke staten äfven på den orten tillgodosedt intressena.

Hvad nu närmare angår den föreliggande frågan, kan jag för min del icke finna annat än alldeles uppenbart, att denna bana är ett nödvändigt bihang till den stora stambanan genom Norrland såsom en bland dess utfartsvägar till hamnarne vid hafvet. Blott vid en blick på kartan finner man, att denna sträcka måste hafva direkta kommunikationer med kusten. Jag har också ej heller hört, att mot sjelfva den saken gjorts så många invändningar; och lika litet kan det göras några invändningar mot den här föreslagna jernvägen. Ty det är alldeles klart, att den ligger så till, att den bättre kanske än de flesta af bibanorna, som utgå från stora stambanan till österhafvet, är egnad att förmedla trafiken; och förhållandena äro sådana i orten, att den bör kunna äfven få en god lokaltrafik och bli förmånlig. Men man har, såsom framhålles i reservationen, gjort den invändningen, att det icke vore så nödvändigt att bygga denna bana *nu*. Jag har för min del en annan åsigt.

Det är enligt min tanke alldeles uppenbart, att ju förr denna jernväg blir byggd mellan Mellansel och Örnsköldsvik, desto snarare skall det bli möjligt, att trafiken på den långa linie, som nu löper längs åt Norrland, kan ställa sig fördelaktigare, så att jernvägen blir något så när hvad man kallar räntabel.

Men det finnes äfven ett annat skäl att bygga den *nu*, det nemligen, att kostnaderna derigenom kunna betydligt reduceras medelst användandet af de arbetskrafter, som i närheten finnas tillgängliga, och äfven genom att använda den materiel, som för samma ändamål der finnes disponibel. Jag har ännu ett skäl. Jag är nemligen alldeles öfvertygad, att äfven kostnaderna för den långa linien genom öfre Norrland kunna komma att minskas derigenom,

att man får utfartsväg från sjelfva arbetsdistriktet och dertill, såsom här är fallet, en mycket kort och lämplig utfartsväg, ty vägen mellan Örnsköldsvik och stambanan är endast 29 kilometer, under det andra utfartsvägar, på hvilka tyngre gods kan förmedlas till arbetsdistriktet, ligga vida sämre till. Jag tror, att detta är kraftiga skäl för att, då man tager hänsyn till både sparsamhet och jernvägens bärighet, bygga den just nu.

*Anslag för
anläggning
af bibana
från
Mellansel till
Örnskölds-
vik.
(Forts.)*

Slutligen ordade samme talare om, att man sloge in på en väg, som föranledde till upplåning af penningmedel. Ja, vi hafva för utförande af jernvägsarbetena i vårt land följt det systemet, att merendels använda lånta medel; på senare tiden har man dock öfvergått derhän att vid tillfälle använda uteslutande skattemedel. Skulle man dock till någon del använda upplånade medel, kan jag icke finna, att detta är någon olycka. Jag anser nemligen alldeles icke att man förfar illa, om man för statens räkning upplånar penningar, då de upplånade medlen användas på så produktiva, nyttiga och för hela samhället gagnande företag som jernvägsbyggande, och upplåningen naturligtvis hålles inom rimliga gränser.

Jag ber att med dessa få ord få hafva motiverat mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Adelsköld: Jag borde egentligen icke hafva begärt ordet efter den siste talarens anförande, ty han har till alla delar uttalat min åsigt i frågan. Jag vill därför endast tillägga, att då norra stambanan af strategiska skäl blifvit anlagd så långt in i landet och så aflägsset från de trakter, der den egentliga rörelsen, industri och näringar finnas och kommer att finnas och der befolkningen är talrikast, så är det klart, att, om Norrland skall få den nytta af jernvägen, som dermed är afsedd, och om den äfvenledes ur militärisk synpunkt skall fylla sitt ändamål, att nemligen vid behof förmedla truppers kastande till kusten, det naturligtvis är oundgängligt att bibanor till kusten anläggas. Och skall hufvudbanan erhålla någon trafik, så måste det blifva från de befolkade orterna, och äfven af detta skäl måste bibanor dit anläggas. En ärad talare yttrade för några dagar sedan, då det var fråga om att ändra tågordningen på norra stambanan för att i något vidsträcktare mån tillfredsställa trafikens behof, att norrländerne icke borde sträcka sina anspråk allt för långt, ty då skulle kunna hända, att Riksdagen vägrade anslag både till fortsättande af norra stambanan och till öfriga jernvägsbyggnader i Norrland. Jag tror, att den ärade talaren antingen icke uppfattat rätt hvarom fråga var eller menade han icke så illa; ty då stambanan genom Norrland, efter hvad jag tror, af Kongl. Maj:t betraktats, och af denna kammare lemnats anslag, såsom varande en strategisk bana af stor vikt, och icke så mycket för dess kommersiella betydelse, hvilket blifver tydligt, då man tager i beaktande dess läge långt inne i vildmarkerna, så kan jag icke föreställa mig, att Riksdagen skulle stoppa eller inskränka byggnadsanslaget till denna stambana, då det är af vikt att få den färdig så fort som möjligt.

Anslag för anläggning af bibana från Mellansel till Örnsköldsvik. Jag skall icke uppehålla kammaren längre, utan får endast i korthet yrka bifall till statsutskottets förslag.

Från Mellansel till Örnsköldsvik. (Forts.) Friherre Barnekow: Lika med den förste talaren kan jag icke vara med om att bevilja detta anslag. Jag har alltid varit med om att bevilja det högsta möjliga anslag till stambanan i Norrland; men, mine herrar, jag har den uppfattning, att det är alldeles nödvändigt att så fort som möjligt komma till öfre delarne af Norrland. Alla de penningar, vi kunna afstå i detta hänseende, vill jag använda för detta ändamål. Nu är anslaget fyra millioner, och jag anser, att Riksdagen bör uttala den åsigt, att för närvarande icke finnes mera penningar att placera i jernvägsföretag i Norrland. Jag fäster mig icke så mycket dervid, att denna bana skall gifva så stor utdelning, som man säger, och att genom byggandet af denna bibana stambanan skulle bättre bära sig. Detta är icke för mig ändamålet. För mig är ändamålet att så hastigt som möjligt komma framåt. Sådan har i allmänhet statens uppfattning vid byggandet af jernvägar i landet varit. Staten har dragit fram den stora medellinien, och sedan har man på enskild väg kommit till denna pulsåder. Så har icke tillgått i Norrland, och detta därför, att banan derstädes af strategiska skäl dragits så långt in i landet. Jag var emot detta och ville, att den skulle dragas närmare kusten. Jag tager för afgjort, att det icke gagnar att här uppträda, ty det är alldeles förvånande, hvilken förmåga Norrland har att förskaffa sig bibanor. Jag har i allmänhet icke lagt mycket på sinnet de beslut, som här i Riksdagen fattats, ty jag har verkligen kommit så långt, att de hastigt blåsa bort; men det finnes dock ett beslut, som alltid grämer mig, när jag tänker derpå, nemligen beslutet om inköpet af bibanan Sundsvall—Torpsbanan. Då gick det så långt, att de icke blott ville hafva en ny bana, utan förmodade Riksdagen att för deras gamla bana betala mer än hvad det skulle kostat staten att bygga ny bana. Jag skall vara med om att bygga denna bana, blott man först kommit upp till målet. Att göra det förr anser jag vara orätt. Jag yrkar afslag.

Herr Sandberg: Den andre talaren i ordningen fälde några ord om en jernväg i min hemort, som fått understöd af statsmedel.

För det första vill jag nämna, att jag vid den tiden icke var bosatt på den orten, och för det andra tror jag, att de af herrarne, som voro med vid den tiden, säkerligen kunna erinra sig, att understödet kanske ännu mer lemnades för att förskaffa Smålands fattiga befolkning arbetsförtjenst under ett nödår.

För öfrigt vill jag icke inlåta mig på att söka bemöta hans anförande, enär jag dertill saknar förmåga; jag vill dock anmärka, att det förefaller litet egendomligt att anse en jernväg, som i sina öfre delar gifver 0,07 procent i nettobehållning, för ett produktivt företag. Det måtte då åtminstone vara i en ytterst ringa mån. För öfrigt lär nog svenska folket få tillskjuta medel för att betala ränta och amortering på alla de millioner, som för byggandet af jernvägar i Norrland dels redan blifvit upplånade och dels komma att upplånas.

Jag har aldrig varit emot att bygga jernvägar, icke heller då det gällt Norrland, men hvad jag är emot, är skuldsättning för sådant ändamål. Jag yrkar fortfarande afslag.

*Anslag för
anläggning
af bibana
från*

*Mellansel till
Örnskölds-
vik.*

(Forts.)

Herr vice talmannen: De anmärkningar, som gjorts mot statsutskottets utlåtande, gå i två olika riktningar. Den ene talaren var rädd, att man skulle beträda skuldsättningens väg, och ansåg, att jernvägsarbetet för mycket forcerades. Den andre talaren ville använda alla medel, han kunde, för att så fort som möjligt nå den bestämda norra ändpunkten för banan.

I afseende å den förste talarens önskan, ber jag att få påpeka, att Riksdagen, när den lemnat anslag till banan norr om Sollefteå, i olikhet med hvad Riksdagen förut gjort, anvisat penningarne att utgå icke endast af lånta medel, utan äfven af skattemedel. Af medel utaf sistnämnda beskaffenhet hafva för banan norr om Sollefteå utgått 1887 500,000 kronor, 1888 samma belopp, 1889 2,000,000, 1890 1,400,000 och 1891 4,655,000 kronor. Således öfver 9,000,000. Af lånta medel deremot har hittills anvisats endast 5,100,000. Följaktligen synes mig, att Riksdagen handlat just i den riktning, som den värde talaren önskade, och att någon anmärkning från hans sida således är mindre befogad. Att utskottet icke kunnat i sitt utlåtande föreslå på hvilket sätt de fyra millioner, som redan af Riksdagen beviljats, skola komma att anvisas, är naturligt, emedan dylik fråga sammanhänger med statsregleringen, och utskottet för ty icke kan förr än dervid gifva sitt utlåtande härom. Hvar och en, som känner budgeten, kan dock lätt inom sig göra upp, hvilken väg han anser kunna och bära beträdas.

Hvad den andre talaren angår, ber jag få fästa uppmärksamheten på, att Riksdagen i år beviljat det belopp, Kongl. Maj:t hemställt måtte anslås till den uppgående stambanan, 4,000,000, oförminskadt. För att få denna bana färdig fram till Boden fordras ännu blott två års anslag om 4,000,000 hvardera. Att mera forcera byggandet af denna bana synes mig således för ändamålet obehöfligt. Men då kommer en annan fråga. Skall jag, därför att jag af strategiska och andra skäl bygger banan norr ut, så fort jag kan, undandraga mig att se till att jag för de penningar, som användts till banan norr om Sollefteå, redan nu, sammanlagdt med i år beviljade 4,000,000, öfver aderton millioner kronor, får det bästa möjliga resultat. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att om än anslagen till norrlandsbanan hufvudsakligen utgått derifrån, att vi så fort som möjligt skulle, om jag så må säga, med jernband spika denna aflägsna landsdel fastare vid det öfriga landet, hafva vi äfven ett annat mål med denna bana, nemligen att öppna Norrland för framåtgående och utveckling. Om vi icke få utfartsvägar från stambanan, kommer denna icke att kunna fylla denna sin stora betydelse. Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten på, att den närmaste utfartsväg, som nu finnes för denna del af stambanan, är bibanan Sundsvall—Torpshammar. Väglängden dit är lång, och, äfven om den enskilda banan Hernösand—Sollefteå inom någon tid kommer till stånd till följd af Riksdagens beslut att bevilja lån till densamma, är afståndet redan dit så betydligt, att man kan säga,

Anslag för att den norra banan icke fyller sin uppgift förr än utfarsväg till
 anläggning af Örnsköldsvik är vunnen.
 af bibana från Mellansel tillicke af staten byggas. Enda tvekan var, om den skulle byggas nu eller
 Örnsköldsvik. dess anläggning skulle uppskjutas till längre fram.

Ingen meningsskiljaktighet har inom utskottet funnits om att
 Mellansel tillicke af staten byggas. Enda tvekan var, om den skulle byggas nu eller
 Örnsköldsvik. dess anläggning skulle uppskjutas till längre fram.

(Forts.)

Då alla skäl tala för att nu bygga banan, synes mig ett uppskof
 icke vara lämpligt. I närheten af Mellansel finnes nu en arbetsstyrka
 om 700 man, som, i fall Riksdagen bifaller förslaget, kan dirigeras mot
 ifrågavarande utfarsväg och inom denna sommars lopp färdigterra-
 sera densamma ända fram till Örnsköldsvik. Arbetsmateriel finnes
 samlad der uppe, hvadan ingen transportkostnad därför är behöflig.
 Arbetet kan med minsta möjliga kostnad således ega rum. Ballast-
 ningsmaterielen kan disponeras till nästa år. Jag får en utfarsväg
 för den norra banan, som eljest icke kan bära sig. Jag får kortare
 transportväg för transporter för statens pågående jernvägsbyggnader, jag
 ser fördelar på alla håll; och då, efter allt att döma, denna bana i och
 för sig får god bärighet och dessutom kommer att möjliggöra och
 öka trafiken på stambanan, kan jag icke finna något skäl att upp-
 skjuta byggandet af densamma. Det är på grund af dessa skäl som
 alla myndigheter tillstyrkt banans anläggning, och det är på dessa
 skäl, hvilka utskottet sannerligen icke behöft söka, som utskottet
 yrkat bifall till propositionen. Jag anhåller om bifall till densamma.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i en-
 lighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först
 på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt
 vidare på afslag derå, och förklarade sig anse den förra propositionen,
 hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Sandberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes,
 justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande
 n:o 55, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
 utfallit sålunda:

Ja — 82;
 Nej — 24.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 2 och 4 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godkännande af en med staden Göteborg träffad öfverenskommelse i fråga om dess inqvarteringsskyldighet, äfvensom rörande anslag till ett nytt kasernetablissemment derstädes m. m.,

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godtgörelse till fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt och hans maka Maria Fernanda Benedicta Bäfverfeldt, född Nielsen, för den förlust de, genom förre svenske och norske generalkonsuln i Genève A. M. von Schæcks tillskyudande, lidit, samt

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 2 och 4 innevarande månad bordlagda memorial n:o 59, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående en i utskottets memorial n:o 52 föreslagen voteringsproposition.

1 punkten.

Herr Alin: Enligt 65 § riksdagsordningen skall i fall, sådana som förevarande, votering ega rum mellan de olika beslut, hvori hvardera kammaren stannat. I enlighet med denna bestämmelse har statsutskottet uppställt voteringsproposition, som af Första Kammaren godkänts. Vid föredragning i Andra Kammaren af denna voteringsproposition har bemälda kammare ändrat den ena af propositionerna och dermed lydelsen af det beslut, hvori Första Kammaren stannat, samt godkänt voteringsproposition, som sålunda icke står i öfverensstämmelse med de olika beslut, i hvilka hvardera kammaren stannat. Utskottet säger nu:

»Då kamrarne sålunda stannat i olika beslut rörande lydelsen af den voteringsproposition, efter hvilken gemensam omröstning skulle företagas, samt någon sammanjemkning af dessa beslut icke torde kunna ega rum, har frågan om anställande af gemensam omröstning i förevarande ämne, enligt utskottets åsigt, förfallit.»

Enligt min uppfattning kan, om man håller sig till ordalagen i 65 § riksdagsordningen, en kammare icke ega rätt att ändra lydelsen af de af kamrarne fattade olika beslut, mellan hvilka skall voteras. I följd häraf måste, enligt min åsigt, Andra Kammarens beslut anses innebära, att Andra Kammaren icke godkänt den af utskottet föreslagna

*Förfallen
fråga om
höjande af
anslaget till
folkskole-
inspektionen.*

Förfallen fråga om höjande af anslaget till folkskoleinspektionen. och af Första Kammaren godkända voteringspropositionen. Under sådana förhållanden synes mig, som om det rigtiga skulle vara, att Första Kammaren, på grund deraf att Andra Kammarens beslut måste anses innebära ett ogillande af den föreslagna voteringspropositionen, låte vid utskottets anmälan bero; hvarom jag har den äran att göra hemställan.

(Forts.)

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag har ett ord att tillägga härvid. Jag förstår mycket väl, att frågan om det skall voteras eller icke angående en uppställd sak kan vara underkastad tvifvel, så mycket mera som vi måste erkänna, att någon fast praxis i detta hänseende ännu icke inom kamrarne utbildats. Jag skulle således kunnat ursäktas och förstå, om denna proposition icke blifvit af Andra Kammaren godkänd. Det kunde ju nemligen vara någon tvekan om, huru vida denna fråga inverkade på statsregleringen eller icke. Men hvad jag icke förstår är, huru Andra Kammaren kan taga sig till att ändra den del af propositionen, som innefattar det beslut, som af Första Kammaren fattats. Jag har aldrig sett exempel härpå och hoppas slippa få se det, ty då vet jag icke hvart det skulle taga vägen. Det är detta, jag velat få till protokollet antecknad.

I detta anförande instämde herrar *vice talmannen, Almström, Fränckel, Stråle, Hugo Tamm, Alin, Casparsson och Boström*, friherre *Sten Leijonhufvud*, herrar *Helander och Ekman*, greve *Klingspor*, herrar *Gustaf Andersson, Flach, von Post, Philipson, Wilhelm Tham, von Strokirch, Sjögren, Gustaf Berg, Stephens, Ehrenborg*, och *Tornérhjelm*, friherre *Wrangel von Brehmer*, herrar *Lithander, Isak Wallberg, Per Andersson, Albert Ewers, Fock, Jönsson och Sjöcrona*, friherre *Reinhold von Essen*, herrar *Svedelius, Behm, Bohnstedt, von Schulzenheim, Bergström, Reuterswärd, Mallmin, Billing, Claëson, Lundeborg, Gilljam och Fredrik Almgren*.

Herr Treffenberg: Den förklaring, som den siste talaren önskade på detta underbara förhållande, skall jag be att få lemna. Förklaringen ligger nemligen helt enkelt deri, att icke Andra Kammarens talman vägrade proposition.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att derunder endast yrkats, att kammaren skulle låta bero vid utskottets anmälan.

Herr Alin: I min framställning ingick, att kammaren skulle låta vid utskottets anmälan bero på den grund, att Andra Kammarens beslut måste anses innebära ett ogillande af voteringspropositionen.

På härefter gjord proposition beslöt kammaren att, då Andra Kammarens beslut måste anses innefatta ogillande af den af utskottet föreslagna voteringspropositionen, låta vid utskottets anmälan bero.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 2 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län samt väckt motion om anslag till befrämjande af odlingsföretag i de norrländska lappmarkerna.

1 punkten.

Herr Unger: Det synes vara en temligen prekär ställning, hvari dessa torpare skulle försättas. Jag ser visserligen af betänkanDET, att domänstyrelsen har den åsigt, att icke någon annan hänsyn i detta fall bör tagas, än tillgodoseendet af kronoparkernas bästa — och från den synpunkten torde de föreslagna arrangementen vara tjenliga — men från jordtorparens synpunkt, hvilken äfven torde böra tagas i skärskådande, finner jag dem vara alldeles oantagliga. Domänstyrelsen säger: »och vore hänsyn till syftemålet att bereda landets lösa befolkning egna hem inom kronoparkerna enligt domänstyrelsens åsigt befogad endast i den mån kronoparkernas skötsel och värd derjemte främjades.»

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

För mig finnes äfven en annan hänsyn, hvarför man borde bereda hem åt den lösa befolkningen i Norrland. Denna fråga torde i ett annat skede komma fram, hvarför jag icke för närvarande vill vidare tvista derom, utan gläder jag mig åt, att chefen för finansdepartementet tagit hänsyn till eller åtminstone erkänt, att det borde tagas hänsyn till jordtorparens fördel. Jag skall därför icke nu yrka afslag å betänkanDET helst som den kongl. propositionen grundar sig på Riksdagens skrivelse 1888, men jag kan omöjligen lemna oanmärkt innehållet af näst sista punkten i utskottets utlåtande, der det heter: »att, derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller att han företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, ändock han därför icke lagföres, eller att han underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning från torpet med rätt för torparen att åtnjuta laga fardag.»

Det är väl eljest hos oss en allmän medborgerlig rättighet för hvar och en att få anses god, till dess motsatsen är bevisad, men dessa stackars jordtorpare skulle, om domänstyrelsen funne att de företagit sig något i strid mot lag eller allmän ordning, kunna, ändock att de icke lagfördes, således ändock att de icke vore till något brott förvunne, uppsägas att afflytta från den torfva, som de kanske med ett helt lifs arbete uppodlat. Derom kan jag icke vara med, utan tager jag mig friheten hemställa, att momentet måtte erhålla följande förändrade lydelse: »att derest torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld eller företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, eller underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning från torpet med rätt för torparen att åtnjuta laga

Upplåtande fardag » Derigenom blefve åtminstone den oegentligheten undanröjd, af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län. att torparen, utan dom eller ransakning, kunde uppsägas blott därför, att domänstyrelsen funnit att han begått något orätt. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till den föreslagna förändringen af momentet.

(Forts.)

Herr statsrådet friherre von Essen: Jag tror, att det skulle vara till skada för staten, om en sådan uteslutning skulle ega rum, som af den siste talaren här blifvit föreslagen. Meningen med denna bestämmelse är ju den, att domänstyrelsen skulle bli försatt i samma ställning som hvarje annan husbonde i afseende på att kunna uppsäga torparen, derest han icke fullgör sina skyldigheter eller eljest företager sig något, som husbonden anser utgöra orsak till uppsägning. Den vanlige torparen har icke kontraktet på viss tid, utan han sitter på torpet till dess han blir uppsagd, och är således i en mera beroende ställning än den nu ifrågavarande skogstorparen. Denne kan icke uppsägas utan vissa föreskrifna villkor, icke kunna honom åläggas några större skyldigheter än som från början ålagts honom. Uppfyller han dem, sitter han kvar. Så är deremot icke förhållandet med den enskilde torparen. Om i följd af de kostnader och det arbete, som han nedlagt på torpet, egaren finner detta hafva stigit i värde, så kan torparen affördras större arrende. Betalar han icke detta, så blir han uppsagd. Skogstorparen åter sitter trygg kvar. Då synes mig så stort husbondevälde gerna kunna tillerkännas domänstyrelsen, att den kan efter laga fardag uppsäga honom, derest han förbrutit sig, om också brottet icke blifvit i vanlig ordning lagfördt. Det händer ju mängen gång att t. ex. ett brott begåtts, hvars gerningsman kunnat på orten med ganska stor visshet uppgifvas, ehuru så klara bevis icke kunnat presteras att saken kunnat dragas inför domstol, eller ock bryr sig ingen om göra rättegång deraf, ehuru saken är allmänt känd. I sådana fall borde väl husbonden, eller här domänstyrelsen, ega uppsägningsrätt. Man kan icke gerna föreställa sig, att domänstyrelsen skulle handhafva denna rätt på hårdare sätt än de vanliga husbönderna.

Jag tror således, att man på goda skäl kan medgifva domänstyrelsen den nu ifrågavarande husbonderätten, och hemställer jag därför, att kammaren måtte bifalla statsutskottets förslag.

Herr Berg, Lars: Då den i statsutskottets utlåtande föreslagna åtgärden uteslutande afser Norrbottens län, har jag ansett mig böra yttra mig för att få utsagdt att jag visserligen tacksamt erkänner det för länet och den fattigaste delen af dess invånare goda och nyttiga, som finnes i detta förslag, så litet det än är, men att jag just med hänsyn till dessa torpare, hvilkas lott i alla fall blir synnerligen tung, finner mig böra instämma i den förste talarens yrkande, att de icke måtte ställas beroende af blott en enda mans nyck, utan att de må ega någon säkerhet för att mot dem möjligen riktade anmärkningar blifva noggrant pröfvade, huru vida de äro befogade eller icke. Med sådana villkor oförändrade, som i propositionen äro stipulerade, skulle jag nemligen anse mig böra afstyrka hela frågan, emedan jag tror, att härigenom kommer att skapas, visst icke, såsom Riksdagen från

början afsåg, burgne sjelfegande, svenske medborgare, utan en fattig och beklagensvärd klass af samhällsmedlemmar, som alltid skola bli missnöjde, såsom stälde under icke allenast tryckta, utan jag må säga *förtryckta* lefnadsförhållanden. Men jag anser mig likväl böryrka bifall på den grund, att det inom kronans domäner redan fins ett stort antal bosatte män, hvilka nu icke ega någon den ringaste rätt, utan endast på nåder bo der, och hvilka när som helst kunna, såsom ock stundom sker, aflysas och köras undan. Mitt bifall grundas derpå, att dessa backstugusittare i skogarne genom förslaget få det bättre än nu, om den rättelse vidtagas, som den förste talaren föreslagit. Mot den siste högt ärade talarens anmärkning, att domänstyrelsen bör hafva en oinskränkt stor magt att afhysa sådana personer, som äro olämpliga, vill jag dock erinra, att det är en ganska väsentlig skillnad mellan dessa torpare och dem, som hau i sitt anförande omnämde. En vanlig torpare emottager af jordegaren torpet, färdigt och bebygdt, och han underkastar sig således med skäl de strängare villkoren. Här åter är det fråga om en man, som från ris och rot brutit en odling i ödemarken. För honom måste det kännas mycket bittrare och orättvisare att utan annan grund än en anmälan — det står icke, om den skall vara anonym eller icke — bli afhyt från sin egendom. Jag kan således icke se annat, än att det är min tunga pligt att an-hålla om den rättelse i nu ifrågavararande bestämmelse, som af den förste talaren är föreslagen.

För öfrigt får jag fästa uppmärksamheten derpå, att detta förslag, sådant det nu föreligger, enligt mitt förmenande, ingalunda utgör lösning af den fråga, som i Riksdagens skrivelse af år 1888 afsågs. Riksdagen afsåg nemligen dermed att i allmänhet söka bereda befolkningen i Norrland ökad tillfälle att skapa *egna* hem och att finna ökad arbete och utkomst samt att, hvad särskildt beträffade den del af Norrlands befolkning, som egentligen hemtade sitt uppehälle från skogsarbete och timmerflottning, göra det möjligt för denna att varda bofast och vinna en säkrare utkomst än den, som dess öfriga, af konjunkturernas vaxlingar, beroende arbete kunde gifva, och förklarade sig Riksdagen anse, dels att det vore fördelaktigt för kronoparkernas vård, om sådan bosättning skedde, dels att jemväl motionens öfriga »syftemål voro förtjenta af den största uppmärksamhet» och anhöll därför »att Kongl. Maj:t täcktes låta föranstalta en utredning i ämnet och derefter till Riksdagen inkomma med den framställning, som kunde befinnas vara af förhållandena påkallad». Riksdagen har således här åsyftat en verklig kolonisations- och odlingsfråga. Men i den föreliggande propositionen har densamma uteslutande upptagits såsom en skogsfråga. Detta torde bland annat vara en följd deraf, att endast jägeritjenstemäns och domänstyrelsens åsichter hafva inhemtats och ländt till efterrättelse, samt att man icke inhemtat några andra myndigheters åsichter, undantagandes konungens befallningshafvandes, hvilkens motsatta mening, så vidt jag kan se, icke i detta fall vunnit något afseende. Vid sådant förhållande och ur ren skogssynpunkt sedt har jag icke något annat att anmärka, än att såsom skogsfråga saken ju är fördelaktigt löst. Men betraktad såsom

Upplåtande af odlings-lägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

(Forts)

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län. odlingsfråga är den alldeles olöst, ty i det afseendet är ingenting nämnvärdt åtgjort.

Men äfven från den synpunkt, hvarur frågan nu ensidigt blifvit behandlad, beder jag att få göra några erinringar i anledning af ett yttrande i domänstyrelsens underdåniga skrifvelse. Det säges deri bland annat följande:

»Från denna uppfattning af kronoparkernas betydelse skulle, enligt domänstyrelsens förmenande, Riksdagens förevarande framställning innebära en väsentlig afvikelse, derest med de i fjerde punkten af Riksdagens skrifvelse omförmälda grunder för markupplåtelse skulle åsyftas upplåtelseernas likställande med krononybyggen jemväl i afseende å besittningsrätt, skattläggning och skogsanslag, eller med andra ord ävägbringandet af upplåtelse under stadgad åborätt å kronoparkerna, hvilket, utom minskning af dessas areal, måste föranleda stora olägenheter för skogsvården och således stå i uppenbar strid med kronoparkernas ändamål.»

Detta är en sanning i fråga om hela det öfriga riket, undantagandes Norrbotten och möjligen Vesterbotten. I Norrbotten äro nemligen kronoparkerna så vidsträckt, att om herrarne tänka sig en sådan utsträckt från Stockholm till Upsala, så motsvarar denna i Norrbotten endast en vanlig kronopark inom lappmarkerna. Flera finnas af denna längd. Andra äro ännu vidsträcktare. Nu säger domänstyrelsen i fråga om Norrbotten, att de små torparne på parkerna kunna vara till nytta, men deremot icke sjelfegande bönder. Deri ligger felet och den origtiga uppfattningen. Dessa stackars torpare, som på dessa tryckande vilkor kunna vilja nedsätta sig i ödemarken, äro i regeln icke de bästa arbetarne, utan tvärt om sådana, som ingen bonde vill ha på sin egendom, emedan de äro på ett eller annat sätt vanlottade eller misskrediterade. Sådana kommer man nu företrädesvis att få nedsätta på kronoparkerna! Och dessa försök skola lemna det resultat, att man endast kan ditlocka dåligt folk, sådane som domänstyrelsen fruktar komma att stjåla skogen eller sätta eld på den för bättre mulbete. Gifva vi dem deremot, såsom vi enligt nybyggesförordningarne böra göra och såsom i Riksdagens skrifvelse afsågs, jord under full eganderätt, så skall der uppstå, om icke genast så dock i andra eller tredje led, så väl en klass af redlige burgne män, hvilka skulle bli förträfflige skogvaktare, äfvensom i framtiden blomstrande byar. Sveriges bönder bruka icke stjåla. De äro hederligt folk af bästa slag. Genom dem skulle kronoparkerna förträffligt vårdas, hvilket deremot blir omöjligt med dessa torpare-proletärer.

Det är visserligen sant, att de stora skogarne i Norrbotten böra ännu mer än på andra orter bibehållas, ty deruppe är klimatet mera beroende af skogarne än annorstädes. Denna princip är jag den förste att proklamera och efterfölja. Men — jag ber särskildt att få betona detta — deraf följer icke, mine herrar, att man behöfver för krouan bibehålla $\frac{1}{4}$ eller intill $\frac{1}{2}$ af all mark såsom kronoskog, då stora arealer af denna mark äro odlingsbara. Då på sådana parker ligga här och der 500 ja 1,000 tuuland odlingsbar myrmark, är det ett märkvärdigt sätt att befrämja odlingen att gifva endast tre hektarer af sådan mark åt odlaren, såsom här är föreslaget, i stället för att

planmessigt upplåta odlingsmarken så att der kan uppstå en by. Hvad som duger till odling, det bör staten enligt min förmening taga sådan vara på, att det efter hand kan odlas och bära rika skördar, men icke låta det ligga obrukadt, för att bära ingen eller dålig skog. Detta är slöseri. I sammanhang härmed vill jag påpeka, att, så godt och nödvändigt jag än anser det vara att drifva skogskultur i Norrbotten, vi dock icke böra glömma, att af florans alla arter de högstammiga växterna minst lämpa sig för klimatet ofvan och i trakten af polarcirkeln, men att deremot många andra arter derstädes trifvas, såsom foderväxter och rotfrukter, som kunna täfla med, ja, öfverträffa sydligare länders liknande växter. Deraf måste jag draga den slutsatsen, att det icke är rationellt att i Norrbotten ensamt och hufvudsakligen koncentrera statens skogsegendom samt att derstädes företrädesvis drifva skogskultur af barrträd, ty dessa växa der långsammast och sämst i hela riket. Det synes mig därför bättre och statsekonomiskt klokare att på lämpliga ställen, som icke skada de stora parkerna, upplåta sådan mark, som duger till odling, till hemman och åkrar för frambringande af rotfrukter och foderväxter, hvaraf rika skördar skulle kunna vinnas, samt att öfverflytta skogskulturen till motsvarande arealer på de orter, som mera lämpa sig därför.

Denna uppfattning, som ju kan vara för en del af herrarne främmande, har jag, oakadt den kanske icke strängt taget hörer till ämnet, dock velat framhålla, så mycket hellre, som, enligt mitt förmenande, den riksdagsskrifvelse, som ligger till grund för detta förslag, äsyftat — hvad ock motionen, i hvars tillkomst jag haft en liten del, afser —, nemligen en verklig utredning rörande kolonisationsförhållandena i Norrbotten, men en sådan högst nödig utredning anser jag att Riksdagen ännu har att fordra.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag med den ändring, som af herr Unger föreslagits.

Herr Evers, Oscar: Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redan gendrifvit den förste talarens anmärkningar rörande sista punkten i det föreliggande förslaget, så kan jag öfvergå till några anmärkningar, som jag anser mig böra framställa emot den siste ärade talaren.

Det var egentligen ett uttryck af honom som föranledde mig att begära ordet. Han förmenade, att det husbondevälde, som domänstyrelsen hade att utöfva, möjligen kunde leda derhän, att dessa torpare af en nyck skulle genom uppsägning kunna beröfvas sina lägenheter. Jag kan icke föreställa mig det vara möjligt att så skulle kunna ske. Det är icke nog med att eu anmälan göres, utan saken underkastas en föregående utredning, innan styrelsen fattar beslut om uppsägning. Exempelvis ber jag att få meddela, att till domänstyrelsen inkom för en tid sedan en anmälan från Kalix revir angående en torpare, som gjort sig skyldig till sådan förseelse, som, enligt anmälarens förmenande, borde föranleda uppsägning af kontraktet. Domänstyrelsen infordrade då yttrande så väl från vederbörande revirförvaltare som från öfverjägmästaren i distriktet, hvar efter ärendet hänsköts till konungens befallningshafvande för upp-

*Upplåtande
af odlings-
lägenheter å
kronoparker
i Norrbottens
län.*

(Forts.)

Upplåtande lysningars meddelande. Så gick man då till väga, och att äfven af odlings- framdeles fullständig utredning i hvarje fall kommer att ega rum, lägenheter å innan några åtgärder vidtagas, derom är jag fullt förvissad. Jag kronoparker i Norrbottenstror således icke, att man får begagna ordet »nyck», då det gäller län.

(Forts.)

Hvad vidare de så kallade odlingslägenheterna å kronoparkerna i Norrbotten vidkommer, är jag den förste att erkänna att der finnas tillfällen till ganska omfattande sådana. Men de af herrarne, som varit uppe i Norrland, måste dock medgifva, att tiden är der alldeles för kort för att jordbrukare i allmänhet skola kunna lefva uteslutande på jordbruket. Han måste dertill hafva några extra inkomster. Jag har redan förut vid ett föregående tillfälle påpekat detta förhållande, att jordbrukaren icke kan existera i dessa trakter utan att derjemte hafva några biförtjenster, såsom skogsarbete m. m. Komma nu dessa lägenheter att förläggas djupt inne å kronoparkerna och sålunda långt från kommunikationer, så finnes der vanligen afverkningsbar skog, som kan lemna tillfälle till arbetsförtjenst under vintermånaderna, då skogen skall tillgodogöras. Men dessa lägenheter komma antagligen att förläggas i de närmaste trakterna af floddalarna, och der har utgallring af den äldre skogen redan försiggått, och finnes följaktligen mindre tillfällen till arbetsförtjenst med skogsutdrifning. Visserligen finnas å dessa skogar en myckenhet vindfällen och torrskog, som nu saknar allt värde, men derest några industriella inrättningar komme att anläggas, skulle derigenom tillfälle till arbetsförtjenst med sådan skogs användning till kolning i vidsträckt omfattning komma att yppa sig. Först sedan sådana industriella anläggningar kommit till stånd torde tiden vara inne att tänka på upplåtande af odlingslägenheter i större utsträckning än hvad nu ifrågasättes.

Hvad slutligen den siste ärade talarens anmärkning, att dessa lägenheter voro för små, beträffar, vill jag erinra derom, att domänstyrelsen icke ansett att dessa lägenheter borde upplåtas såsom nybyggen, på den grund att då icke allenast vore fråga om upplåtande af jord till odling, utan dermed äfven skulle följa tilldelande af skog. I fråga om sådant skogsanslag har det flera gånger händt, att nybyggaren, som icke fullgjort den föreskrifna odlingskyldigheten, fått till kronan återlemna lägenheten. Men innan dess har skogen blifvit ganska mycket anlitad. För den skull har domänstyrelsen ansett det för närvarande vara lämpligast, att dessa odlingslägenheter inskränktes till upplåtelse af torp åt personer, som kunna vara till gagn vid arbetena å kronoparkerna och biträde vid tillsynen af desamma.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Annerstedt: Då ifrågavarande förslag i första punkten afses, att å kronoparker i Norrbottens län befintliga, till skogstorp tjenliga lägenheter skulle, der det för kronoparkens vård och bevakning finnes vara gagneligt, af domänstyrelsen upplåtas åt personer, som ega god fräjd, så synes det deraf vara en gifven följd, att domänstyrelsen bör vara berättigad, att derest styrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt hand-

hafvande af eld, göra sig qvitt en sådan mindre lämplig extra skogsvaktare. Med afseende på denna del af det näst sista stycket i denna punkt kan jag därför icke instämna med de föregående talare, hvilka fordrat att det först skulle genom laga kraftvunnet beslut hafva ädagalagts, att torparen gjort sig skyldig till skogsafverkan eller ovarsamt handhafvande af eld, innan han kunde från torpet uppsägas. Ty, såsom herrarne väl känna, är det icke alltid så lätt att i fråga om skogsäverkan åstadkomma tillräcklig bevisning om hvem som föröfvat äverkan, äfven om indicierna mot någon äro ganska talande.

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

(Forts.)

I fråga åter om de derefter anförda omständigheterna, hvilka skulle berättiga till torparens uppsägning, nemligen »att han företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning», synes tillräckligt skäl icke föreligga att i fråga om dylika anledningar för kontraktets läfvande ställa torparen i annan ställning än alla andra lägenhetsinnehafvare, så att den förre skulle blifva beroende icke på domstols pröfning, utan på domänstyrelsens afgörande. Väl instämmer jag helt och hållet med den siste talaren deri, att domänstyrelsens afgörande omöjligen kan antagas blifva grundadt på en nyck, i hvilket fall domänstyrelsen skulle göra sig skyldig till embetsfel, för hvilket ansvar icke skulle uteblifva. Men förutom det att den nu föreslagna bestämmelsen icke torde vara erforderlig för vinnande af det åsyftade ändamålet, synes det äfven för domänstyrelsen sjelf blifva en fördel och, från dess sida sedt, lämpligare att domstolen i orten i dylika fall får afgöra, om torparen gjort sig skyldig till brott mot lag eller allmän ordning, då det utan en sådan pröfning för domänstyrelsen kommer att blifva för-enadt med svårighet att afgöra, huru vida torparen verkligen gjort sig skyldig till lagöfverträdelse eller icke. Utan pröfning vid domstol är ju styrelsen icke berättigad att på ed låta afhöra vittnen.

På dessa skäl hemställer jag vördsamt, att ifrågavarande moment finge följande lydelse: »att, derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsäverkan eller ovarsamt handhafvande af eld, eller torparen företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, eller underlåtit att fullgöra åtagna skyldigheter eller ställa sig till efterrättelse gifna föreskrifter, på domänstyrelsen må ankomma att uppsäga honom till afflyttning från torpet med rätt för torparen att åtnjuta laga fardag»

Herr Cederberg: Det yttrande, som föranledde mig att begära ordet, fäldes af chefen för domänstyrelsen. Jag tror, att han nämnde, att, enligt hans öfvertygelse, skulle de mindre jordbrukarne inom öfre Norrland icke kunna existera utan tillgång till särskild arbetsförtjenst. Jag vet icke, om hans yttrande var sådant, men ungefär så fattade jag detsamma. Jag har hört denna åsigt uttalas af många. Jag har hört den uttalas af skogstjenstemän, af landsstatstjenstemän, och jag har hört denna åsigt uttalas äfven af sågverksegarne i Norrland, men allt detta oaktadt vågar jag påstå, att denna åsigt icke är på verkliga förhållanden grundad. Enligt min erfarenhet kunna

Upplåtande af odlings-lägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

(Forts.)

de mindre jordbrukare, som uteslutande egna sin tid åt sitt jordbruk, reda sig fullt ut lika bra som de, hvilka lägga an på extra förtjenster. Det är ett faktum, som icke kan motsägas, att under nödåren på 1860-talet voro förhållandena inom de socknar, der det knappast fans någon tillgång till extra arbetsförtjenst, exempelvis inom Löfånger, Nysätra m. fl., icke sämre, snarare bättre än i de orter, der man för sitt uppehälle hade lagt an på extra förtjenst. Jag erkänner mer än väl, att då nybyggaren skall börja sin verksamhet, då han vanligen ingenting annat har än ett par starka armar, han då måste hafva extra förtjenst, men detta fortgår endast under några få år. Han reder sig med ganska litet. Hans vanor äro enkla, hans behof få, hans föda enkel och billig. Hvad han behöfver af penningar är så litet, att man icke är berättigad påstå, att han behöfver en riklig tillgång på skogsförtjenster för att kunna existera. Detta med afseende på den uttalade åsigten.

Då jag nu har ordet, begagnar jag tillfället att yttra ett par ord i hufvudfrågan. När jag deltog i det beslut, som fattades år 1888 rörande den skrifvelse, som anses utgöra grunden till det nu föreliggande förslaget, tänkte jag, att resultatet skulle blifva någonting annat, d. v. s. att odlingen vore hufvudsak och skogsvården bisak.

För mig ställer sig nemligen icke statsverket som en grosshandelsaffär, hvares mål är att förtjena den största möjliga summa penningar. För mig ligger statens mål något högre. Och vida högre än denna penningeinkomst sätter jag statens arbete på och understöd af odling och kultur, d. v. s. statens arbete på att de nuvarande ödemarkerna blifva befolkade och att i stället för bygder, der nu trifvas endast vilda djur, man får byar, bebodda af en trefven och burgen befolkning, att der nu endast växer skog, man kan få skördar, nyttiga för människor och djur. Det synes dock hafva varit för mycket begärdt att sträfva till ett sådant mål, och här påstås nu att målet icke *kan* vinnas. Som bevis härför anför chefen för domänstyrelsen, att de försök, som med afseende på odling af mark, upplåten under eganderätt, hafva blifvit gjorda inom öfre Norrland, mången gång hafva misslyckats på det sätt, att endast skogen å den upplåtne jorden afverkats, och sedan har staten fått taga igen den upplåtne lägenheten. Det är sant, att många sådana missbruk förekomma, men hade det varit för några år sedan, vågar jag påstå, att för hvarje sådant exempel på missbruk skulle jag kunnat upp-räkna tio, ja hundra exempel på motsatsen, der nemligen upplåtelsen medfört en verklig vinst för odling och kultur. Det är då, enligt mitt förmenande, icke riktigt, att man, för jembörelsevis få missbruks skull, vill söka nästan omöjliggöra det rätta bruket af dessa upplåtelser.

Jag skulle följaktligen, med de här uttalade åsigtorna, knappast böra nöja mig med det nu föreliggande förslaget. Men då jag tror, att genom detta lilla, som nu bjudes, och hvilket jag nära nog vill likna vid sten i stället för bröd, kanske en liten början är gjord, som, vidare utvecklad, kan föra till det mål, hvartill man

enligt min åsigt bör sträfva, så kan jag rösta för bifall till detta förslag.

*Upplåtande
af odlings-
lägenheter å
kronoparker
i Norrbottens
län.*

(Forts)

Herr Berg, Lars: En föregående talare anmärkte emot min yttrade fruktan, att dessa torpare möjligen af en nyck kunde bli afskedade, att så hade hittills icke skett och komme säkerligen icke heller hädanefter att ske. Jag tror detta också för närvarande. Men då man lagstiftar, bör man ju icke öfverlemna åt godtycket hvad man velat bestämma eller åt en blott förhoppning dess rätta tolkning, utan man bör, då det gäller medborgares rätt och lycka, söka att gärda om den, så att något missbruk eller misstag är omöjligt. Det var endast detta, som jag åsyftade med mitt yttrande och icke någon tvekan om, att icke god vilja och äfven god förmåga skulle råda vid torparenas behandling. Men allt menskligt är ofullkomligt i alla fall. Dessa tillämnade torpare eller nybyggare förekomma i den djupa ödemarken, dit sällan någon lünder, som opartiskt kan taga reda på sanningen, om tvist uppstår, och deras domare sitta på hundra mil derifrån. Under sådana förhållanden må man väl vara tveksam, huru vida icke stridiga förhållanden kunna uppkomma, som göra noggrannare bestämmelser både nödvändiga och nyttiga för att bevara deras rätt.

Beträffande hvad samme ärade talare yttrade derom, att det icke skulle vara lämpligt att nu fränja en kolonisation och uppodling i Norrbotten, förr än en större industri mera allmänt hade utbredt sig i Norrland, emedan en odling derstädes icke kan ega rum utan stöd af industrien, så är detta, enligt mitt förmenande, ingalunda något giltigt skäl att dröja med åtgärder för odlingens befrämjande. Det är nemligen ett misstag, att odlingen i Norrland uteslutande beror af industrien. Detta vederlägges också af dessa hundratusentals inbyggare, som, med jemförelsevis storartad odling och odlingsföretag, nu bygga och bo i Norrland. Dessa hafva nemligen brutit bygd under förhållanden, då absolut ingen industri och inga afsevärda biförtjenster förefunnits, mera än det som de lyckats förvärfva ur sin jord och sina skogar, såsom djurfångst och dylikt. Men djurfångst har i alla tider skänkt en ringa penning och jägarens årsinkomster och lefnadsmedel hafva varit, äfven på de indianska jagtmarkerua, lika knappa som osäkra. Derifrån kan odlingen icke hemta något nyttigt stöd.

Under alla tider bör man, enligt min åsigt, främja odling och kultur i Norrland. Men så sant det än är att, för att få odlingen att blomstra i dessa trakter, den behöfver stödet af en uppväxande industri, på hvilken man väntar, så sant är det ock att odlingen, som får vänta aldrig så mycket på industrien och, till och med om denna väntan slår fel, ändock kommer att framskrida med ökad fart, blott man icke ställer hinder i vägen för densamma.

Vidare vill jag göra en liten gensaga emot det yttrande, att man, genom upplåtelse af utrymme åt en eller annan jordbrukare eller by, skulle hafva sönderplottrat kronoegendomarne. Det är ett uttalande, som helt säkert gör intryck på dem, som tänka sig krono-

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län. parkerna sådana de äro exempelvis i Upland, Södermanland och Vestergötland m. fl. Men då dessa parker till sin storlek äro jemförliga med ett af rikets län, såsom fallet är i Norrbotten, der det finnes kronoparker med större areal än Blekinge och Gotlands län, då kan det ju icke blifva tal om någon sönderplottring genom att

(Forts.)

uppodla myrmarkerna derinom. Det kan endast blifva tal om att derigenom få skogens värde ökad, att möjliggöra en billig afverkning, att på skapliga vägar komma dit och dädan samt att, i händelse af nöd, bereda dem understöd, som derstädes utföra skogsarbeten. För afverkning i dessa öde parker måste man ibland göra ordentliga expeditioner på flere hundra man och hästar, hvilka äro beroende af de medel och födoämnen de medfört och som icke alltid kunna förnyas, då öfversvämningar i floder och bäckar göra de obrutna vägarne ofarbara, eller sjukdom inträffar och hindrar. Under influensaepidemien måste exempelvis hjälp med stora svårigheter på några ställen sändas upp i skogsmarken för att undsätta dem, som derstädes insjuknat under afverkningen. Sådana förhållanden kunna ofta inträffa.

Detta uttryck »sönderplottra» är så till vida försåtligt, som det åt dem, som icke tänka sig in uti saken och icke känna till de ofantliga ödemarker och vidder, som finnas deruppe, bibringar den föreställningen, att förhållandena der skulle vara desamma som med kronoparkerna i mellersta Sverige. Men det skulle därför vara oklokt och stridande emot statens egna intressen att icke i Norrbotten vidtaga de åtgärder, som äro lämpliga att förhöja skogens värde, hvilket bäst sker derigenom, att den icke blott skötes väl, utan att de odlingsbara markerna i de stora öde skogarne uppodlas.

Här har vidare talats om att nybyggarna vansköta sina nybyggen, så att dessa falla tillbaka till staten, men först sedan skogen blifvit afverkad. Det är dock, det vågar jag påstå, ytterst sällan detta inträffar, åtminstone i öfre Norrland. Ty vilkoren för upplåtelsen äro der synnerligen stränga, och skogen är sämre än hvad fallet är i södra delen af länet. Det är därför temligen sällsynt att ett nybygge går tillbaka till staten, i synnerhet bland dem, som äro upplåtna åt nybyggare och bönder. Att någon gång missbruk sker och att afverkad skog faller tillbaka till kronan, är af ingen betydelse, en ren obetydlighet emot den odling, som genom nybyggareväsendet dock uppstått. Skulle sådana statsekonomiska åsigt, som här uttalats, varit rådande i Norrland under föregående sekler, skulle Helsingland, Medelpad och Ängermanland än i dag vara mera okultiverade och mindre befolkade än nu är förhållandet i Norrbotten med dess ödemarker. I förstnämnda provinser upplätos visserligen alldeles för storartade områden åt nybyggarna, till följd af många omständigheter; de fingo ibland 10 och understundom hundra gånger mera än de skulle hafva, och det var ju å ena sidan en stor olycka för kronan, men dessa millioner, som föllo i befolkningens händer, hafva dock medfört den än större förmånen, att af en del bland dessa nybyggen uppstått byar på 1,000 å 1,500 personer. I Norrbotten är det första nybygget upptaget af en gammal karolin, som

sålunda icke var allt för arbetsduglig, men på detta nybygge finnes nu en stor by med boråt 800 människor, och det är dock icke äldre än sedan 1740. Sådana exempel finnas många och till och med ännu mera lysande. På dessa nybyggen bor nu en burgen och i hederlig befolkning. Och just den befolkning, som icke befattar sig med skogsbruk, är vanligen den förmögnaste och bästa. Det är naturligt, att, så länge skogsbruket är i gång och lemnar en stor och lätt vunnen afkastning, frestelsen för befolkningen måste vara stor att icke egna sig åt det tyngre jordbruket, men de, som antingen af smak eller genom olycksfall eller försäljning eller på annat sätt afhändt sig sin skog, äro verkligen i regel de förmögnaste. De hafva tvungits att med all kraft bruka sin jord och de hafva uppdrifvit sin ladugårdsskötsel och äro derigenom oberoende af skogen.

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län.

(Forts.)

Detta är dock, det vill jag tillägga, icke förhållandet i allmänhet. I synnerhet inom lappmarken, hvarom här är fråga, är befolkningen icke kommen till den höjd i afseende å utvecklingen af sitt jordbruk, att den står på egna ben, och den är därför ännu mycket beroende af skogsförtjenster, men den blir år för år starkare. Det sätt, som här är föreslaget, ökar den befolkning, som är absolut beroende af skogen och som aldrig, så vidt jag förstår, kan lifnära sig med eget arbete på egen torfva — men denna befolkning finnes redan, den måste lefva, och förslaget innebär för den en förbättring, om än mycket ringa.

Herr Unger: Det torde icke behövas, men jag vill dock tillkännagifva, i fall jag blifvit missförstådd, att jag icke uttalat något klander emot domänstyrelsen därför att domänstyrelsen hade den uppfattningen, att i denna fråga ingen annan hänsyn skulle tagas, än den till kronoskogarnes bästa. Det är ju en naturlig uppfattning för domänstyrelsen från dess synpunkt, då styrelsen, såsom sådan, haft att i ärendet afgifva embetsutlåtande.

Vidare har jag icke förutsatt, att domänstyrelsen skulle missbruka sin magt att afskeda dessa skogsarbetare. Jag har endast ansett, att domänstyrelsen, lika som hvarje annan administrativ myndighet, enligt allmänt antagna lagskipningsgrunder, icke är behörig att handlägga sådana mål och konstatera om brott blifvit begånget eller icke. Derfor har jag påyrkat den förändring, som jag gjort i detta moment, men jag vill icke motsätta mig den modifikation, som föreslagits af herr Annerstedt. Den tager dock bort det mest upprörande i det föreslagna stadgandet.

Jag ber vidare att få yttra några ord med anledning af chefens för domänstyrelsen nyss gjorda uttalande. Det skulle vara för tidigt, sade han, att tänka på nyodlingar i Norrland, innan industrien kommit dit. Jag får, för min del, uttala den öfvertygelsen, att jordbruket måste komma dit först, innan någon industri kan uppstå. Om man, såsom en föregående talare yttrat, tänker sig en kronopark, en ödemark, sträckande sig härifrån till Gefle — hvad skulle under sådana förhållanden en om än så liflig industri här eller i Gefle kunna hafva för inverkan på möjligheten eller lämpligheten af

Upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län. odlingsföretag i Tierp — midt i ödemarken? — Jag tror att det alltid gått så, att jordbruket kommit först och industrien sedan, men icke tvärt om. Jag förmodar dessutom, att det icke skulle möta så synnerligen stora svårigheter att från kronoparkerna utbryta jord till odlingslägenheter. Chefen för domänstyrelsen nämnde, att det skulle

(Forts.)

erfordras en ny afvittring, i fall stora odlingslägenheter anbringades på kronoparkerna. Det kan jag icke förstå. Icke kan väl en odlingslägenhet på 10 eller 100 tunland föranleda ny afvittring, utan endast utbrytning. Jag intresserar mig mycket för Norrlands uppodlingar och har därför velat uttala min åsigt i denna fråga. I öfrigt ansluter jag mig nu till det ändringsförslag, som framstälts af herr Annerstedt.

Herr statsrådet friherre von Essen: Jag ber endast få nämna, att jag, för min del, icke har någonting emot att biträda det förslag till ändring af redaktionen utaf den föredragna paragrafen, som framställdes af herr Annerstedt.

Herr Berg, Lars: Äfven jag skall be att få förena mig med herr Annerstedt uti det af honom framställda yrkande.

Herr Evers, Oscar: Äfven jag skall anhålla att få återtaga mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan och ber att få instämma med herr Annerstedt uti den formulering af den föredragna paragrafen, som han föreslagit.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att näst sista stycket erhöle följande lydelse: att, derest domänstyrelsen skulle finna, att torpare gjort sig skyldig till skogsåverkan eller ovarsamt handhafvande af eld, eller torparen företagit sig annat, som väsentligen strider mot lag eller allmän ordning, eller underlåtit (o. s. v. lika med utskottets hemställan).

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i oförändradt skick samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatt anslag för odlingsföretag i norrländska lappmarkerna.

2 punkten.

Herr Widmark: Utskottet tyckes antaga att det mål, som jag i min motion åsyftat, skulle vara till väsentlig del vunnet genom det beslut, som af utskottet föreslagits och nyss är fattadt. Det är väl sant, att så är. Men vill man framgång åt denna s. k. kolonisation, så fordras det verkligen ett särskildt anslag därför — eller de af mig begärda 50,000 kronor. Jag hemtar stöd för denna min åsigt just i de ord, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade, då han beskriver de särskilda fordringar, som förefinnas i afseende på åstadkommande af denna kolonisation. Han säger nemligen:

»Vid valet af de odlingslägenheter, som kunde ifrågakomma att upplätas åt enskilde, läge naturligtvis vigt derpå, att marken utan allt för stora kostnader kunde äldkas äfvensom att belägenheten vore sådan, att det omgifvande området af kronoparken erbjöde lägenhetsinnehafvaren någorlunda tillräcklig arbetsförtjenst. För att under de tider, då sådan derstädes icke stode att erhålla, lägenhetsinnehafvaren icke skulle sakna tillfälle att utöfver den säkerligen i de flesta fall mycket sparsamma afkastningen af lägenheten förvärfva något ytterligare bidrag till sitt uppehälle, vore vidare önskligt, att de upplätta lägenheterna läge i närheten af de naturliga vattenvägarne eller den redan bebyggda trakten, likasom att, der sådant låte sig göra, flera dylika skogstorp förlades i en och samma trakt.»

Det fördras sålunda, enligt departementschefens åsigt, förberedande undersökningar om det lämpligaste sättet att här vid lag gå till väga, och han uttalar äfven den åsigten, att odlingarna böra göras byvis, och kostnaderna icke blifva för stora. Detta är också min öfvertygelse. Men utan ett särskildt anslag kan detta icke åstadkommas. Dessutom blir, så snart lägenheterna äro befunna lämpliga, en torrläggning af marken nödvändig, och denna medför icke obetydliga kostnader. Det är, enligt min tanke, icke lämpligt att, såsom utskottet föreslagit, vänta till dess ansökningar om understöd till torrläggningar inkomma från den ena eller den andra lägenhetsinnehafvaren, utan jag anser tvärt om behöfligt, att torrläggningen föregår antagandet af torpinnehafvare. Det bör vara en föregående utredning likasom en föregående generel torrläggning, och i sammanhang dermed bör kostnadsförslag upprättas. Dessa lägenheter komma utan tvifvel att blifva till den största nytta så väl för landet som för nybyggarne sjelfva.

På de nu af mig anförda grunderna ber jag att få yrka bifall till min motion.

Herr Königsfeldt: På grund af de i betänkandet anförda skälen har statsutskottet icke funnit något särskildt anslag för detta behof för närvarande erfordras, och i enlighet dermed får jag yrka bifall till utskottets hemställan och afslag å herr Widmarks motion.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Widmark*, att kammaren, med afslag å denna hemställan, måtte bifalla hans i ämnet väckta motion.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 2 och 4 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposi-

*Ifrågasatt
anslag för
odlings-
företag i
norrländska
lapp-
markerna.*
(Forts.)

tion angående särskild föryttring af lägenheter från kronoegendomar, som försäljas, samt väckt motion om afsöndring af jord från kronans domäner för upplåtande till tomtplatser m. m. åt enskilda personer, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 2 och 4 i denna månad bordlagda betänkande n:o 16, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om ändringar i kongl. kungörelsen den 11 maj 1883, angående vilkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran, dels ock en i ämnet af herr E. Hammarlund väckt motion.

1 punkten.

Ändrade
bestämmelser
angående
post-
befordran
af tidningar
m. m.

Friherre Barnekow: Såsom kammaren behagade finna, hafva åtskilliga af Första Kammarrens ledamöter låtit anteckna sig såsom reservanter mot den föredragna punkten, och bland dessa finnes mitt namn. Derför skall jag bedja att få redogöra för denna fråga.

För åtskilliga år sedan inkom publicistklubben med en begäran, att å tidningar och tidskrifter, som utkomma endast en gång i veckan eller mindre ofta, skulle få prenumereras på postkontoren äfven på den plats der de utgifvas. Detta afslogs af Kongl. Maj:t på den grund, att det ansågs skola medföra besvär och kostnad. Sedan har regeringen i år inkommit med förslag i den rigtningen, att det icke skulle gälla sådana tidningar och tidskrifter, som utgifvas en gång i veckan, utan quartalsvis eller mindre ofta än en gång i veckan. Sedan den kongl. propositionen inkommit, har en enskild motionär upptagit hvad publicistklubben förut begärt, hvilket är detsamma som att hvad Kongl. Maj:t föreslagit skulle gälla äfven tidningar och tidskrifter, som utkomma *en gång* i veckan. Och han anför såsom skäl för detta, att han tycker att det är obilligt, att man icke skall få prenumerera på stadens postkontor på en i staden utkommande tidning och få den sig tillsänd genom postverkets försorg, utan man skall vara nödsakad att prenumerera på tidningsbyrå, som sedan får skicka tidningen till prenumeranten.

Motionären säger, att samma fördelar, som här vid lag tillkomma landsbygden, äfven böra tillkomma städerna. Men jag vill göra herrarne uppmärksamma på, att på landet hafva vi icke så stora fördelar i detta afseende, ty hvad gör staten? Jo, den skickar tidningarna till platsen men icke vidare. Men i städerna äro de icke nöjda med att hafva dem på platsen. Der vilja de hafva allting så beqvämt. Vi få skicka och hemta våra tidningar på postkontoret, men i städerna vilja de hafva sina tidningar på bordet eller stoppade i brefflådan, som sitter på dörren. Och så säger motionären, att om icke detta bifalles, skulle det orimliga inträffa, att de, som bo i Stockholm, skulle få gå och hemta dem en gång i veckan. Mine herrar, jag har varit i Stockholm i många år, men aldrig har jag sett några stockholmare haft brådtom. Jag tror därför att de hafva så godt

om tid, att de kunna gå och hemta sina tidningar på stationen en gång i veckan, och då komma de i samma ställning som vi på landet.

Utskottet har emellertid bifallit motionen och anför såsom skäl härför, att det skulle blifva mycket bekvämare. Af de till ett antal af ungefärligen 160 uppgående veckotidningarna äro omkring hälften orttidningar, tre åttondelar dels facktidningar, dels religiösa eller nykterhetstidningar, dels illustrerade tidningar samt slutligen omkring en åttondel af blandadt innehåll af sådan art, att deras spridning möjligen icke kan anses synnerligen önskvärd.

Emellertid är det gifvet, att om utgifvarne af dessa tidningar sluppe besväret med deras spridning, skulle de derpå göra en vinst. Utskottet säger också, att kostnaden blefve obetydlig för postverket, och återoppar en beräkning, som är gjord särskildt för Stockholms stad, och säger, att om motionen skulle bifallas, skulle det gifva staten en inkomst af 10,000 kr, och kostnaderna uppgå till endast 19,000 kronor och följaktligen för Stockholms stad blifva en kostnad af 9,000 kronor, och för öfrigt visar utskottet att postverket har större inkomster än utgifter. Utskottet säger vidare, att posten icke är afsedd att förtjena, utan för att hjälpa allmänheten. Men då frågar jag: hjälpes allmänheten på detta vis? Jag tager ett exempel från lokalbrefbäringen. Hur går det till med lokalbrefbäringen på landet? Vi betala 5 öre, men då få vi både bära det till postkontoret och hemta det derifrån. Huru är det i städerna? Jo, der går det till på det viset, att man behöfver icke bära det till postkontoret, utan man lägger det i breffådan utanför sin dörr, och sedan bär posten det vidare till adressaten. Jag har redan förut uttalat min åsigt om ordnandet af lokalbrefbäringen, och jag vill icke att städerna skola hafva mera förtjenst på detta postväsende än hittills, all den stund det visat sig, att Stockholms stad skulle få en vinst af 9,000 kronor på att få dessa tidningar kringburna. Dessutom säger utskottet, att med sådana tidningar är det icke så stor brädska och att det icke är så angeläget, om icke prenumeranterna genast få dem. Då behöfver man ju icke anordna någon särskild postbefordran för dem. Ja, mine herrar, tager generalpoststyrelsen denna sak om hand, komma nog fordringarne att stiga.

På de skäl jag anført vågar jag anhålla om afslag å utskottets och bifall till reservanternas förslag.

Herr Reuterswärd: Sedan den föregående ärade talaren yrkat afslag på utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag, det vill säga bifall till Kongl. Maj:ts förslag, kunde det vara öfverflödigt för att mig yttra mig i frågan, så mycket mer som jag har allt för liten insigt i hvad man kallar postverkets hemligheter. Jag beklagar, att dess chef nu icke är närvarande till följd af en embetsresa utomlands. Han nämnde för mig kort före sin afresa, att man borde försöka att inom bevillningsutskottet motsätta sig herr Hammarlunds motion. Jag gjorde detta efter bästa förmåga, men lyckades icke fullständigt, utan resultatet blef det, som betänkanDET utvisar. Den ärade chefen för generalpoststyrelsen sade mig, att skulle herr Ham-

*Ändrade
bestämmelser
angående
post-
befordran
af tidningar
m. m.
(Forts.)*

Ändrade bestämmelser angående postbefordran af tidningar m. m.
(Forts.)

marlunds motion i allo af Riksdagen godkännas, skulle den föranleda en ökad kostnad för postverket, som redan nu för dess bestyr med de genom postverkets förmedling abonnerade tidningar och tidskrifter åläggas en utgift af omkring 95,000 kronor. Jag ber om ursäkt, att jag icke riktigt minnes, om det var 93,000 eller 95,000 kronor, men mellan 90,000 och 100,000 kronor var det. Nu har visserligen utskottet icke gått så långt som motionären yrkat, men i alla fall, om man beträder den väg utskottet nu gjort, är det för mig alldeles klart, att man tager steget fullt ut en annan gång. Det är på den grund jag i likhet med friherre Barnekow på det bestämdaste yrkar afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Spånberg: För min del yrkar jag bifall till utskottets betänkande. Jag har haft känning af, huru svårt det är för personer, som bo på landet omkring städerna och hemta sin post med väska från staden, att icke på postkontoret få prenumerera på ortens tidningar. Derfor gingo vi in med en skrifvelse till generalpoststyrelsen och anhöllo att å postkontoret i Jönköping få prenumerera på i Jönköping utkommande tidningar, och det beviljades. Då utskottets förslag är ett steg i den rätta riktningen, yrkar jag bifall till det-samma.

Herr Reuterswärd: Jag vet icke, huru förhållandet är i Jönköping, men jag som bor långt upp på landsbygden, med postkontor på mina egor, har icke funnit någon svårighet vid att få prenumerera på hvilka tidningar som helst inom landet. Herrarne i Jönköpings-trakten få väl i den saken hålla sig till sin postmästare, men hvar för staten skall göra betydliga uppoffringar för enskildes bekvämlighet, kan jag icke finna. Beträffande veckotidningar, som komma ut på olika timmar, exempelvis klockan 9, 12 eller 3 på lördagen, torde det väl icke vara af så synnerlig vikt, om allmänheten får dem några timmar senare. Skall nu brefbärare kringföra alla dessa, blir följden den, att en hel mängd extra brefbärare måste för ändamålet anställas. Jag säger, som friherre Barnekow, att nog är det bra att hafva allting bekvämt, men nog är det temligen onödigt, att postverket skall anställa särskilda postbud, därför att jag icke skall behöfva hemta min tidning. Man kan gerna nöja sig med hvad Kongl. Maj:ts förslaget och icke pålägga postverket onödiga utgifter. Jag anhåller fortfarande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Almén: Man har anställt jämförelser mellan städerna och landsbygden och påstått, att staten gör förluster på postbefordringen i städerna. Detta anser jag vara felaktigt, dervid erinrande mig, att vi haft lokalpost i Stockholm, som kringbar bref för en afgift af 4 öre, då staten tager 5 öre. Detta är ett tydligt exempel på att staten icke gör förluster på brefbefordringen i städerna. Jag tror tvärt om, att den gör en *betydlig* vinst derpå.

I hufvudfrågan har jag icke något att säga, men jag anser det

icke rätt att påstå, det staten skänker större fördelar åt städerna beträffande brefbefordringen, än åt landsbygden.

*Ändrade
bestämmelser
angående
post-
befordran
af tidningar
m. m.*

Herr Reuterswärd: Jag stödjer denna uppgift på generalpostdirektörens till mig uttalade åsigt i saken.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, skulle godkänna Kongl. Maj:ts berörda förslag oförändradt; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Första Kammarrens tillfälliga utskotts den 30 sistlidne april och den 1 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Konungen i fråga om ändring i förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m. den 24 oktober 1885.

1 punkten.

Herr Berg, Gustaf: Då jag är fullt förvissad, att ett bifall till Andra Kammarrens beslut, hvilket är i full öfverensstämmelse med den föreliggande motionen, skulle i sedlighetens och ordningens intresse verka synnerligen välgörande, skall jag utbedja mig att få upptaga frågan till någon stunds öfverläggning. Jag ber dervid till en början få i korthet beröra hvad som nu begäres genom Andra Kammarrens beslut och min motion. Jo, deri begäres i främsta rummet, att *ölhandeln måtte å landsbygden skiljas från annan handel, till hvars idkande särskild anmälan erfordras*. Liksom minuthandeln med brännvin för närvarande är skild från annan handel, anser man — och detta som mig synes på god grund — att äfven öl- och vinhandeln skulle skiljas från annan handel, och detta på lätt insedda skäl, nemligen lättheten till missbruk och den stora frestelse, som ligger i föreningen af öl- och vinhandel med annan handel. Erfarenheten visar äfven behovet deraf. Vi se i alla våra landsändar ett opropotionerligt stort antal landthandlare uppväxa, och hvarför? Jo, i de flesta fall för att få tillfälle att idka denna ölhandel. De grunda sin existens derpå. Deras tillvaro är visserligen mycket efemer, men då de sluta sin verksamhet, komma genast andra i stället. Hvilken är nu landthandlarnes rätt, frägas, vid försäljning af dessa drycker? Jo, den inskränker sig för närvarande till *försäljning för afhemtning*; men

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.*

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.* på de mest varierande sätt, som göra deras uppfinningsrikhet i sanning beundransvärd, förstå de att vända saken derhän, att denna försäljning för afhemtning i sjelfva verket blir *försäljning för försäljning på stället*, och härigenom uppstå åtminstone i de flesta landsbygder ölkrogar bredvid och i förening med denna landthandel. Jag medgifver visserligen — och det är min skyldighet att göra det erkännandet — att många aktingsvärda undantag i detta hänseende i fråga om landthandlare finnas, men jag vågar påstå, att det stora flertalet går till väga på sätt, jag nu tagit mig friheten anföra.

(Forts.)

Hvad skulle man nu vinna genom bifall i denna del till det föreliggande förslaget? Jo, man skulle vinna, att ölhandeln blefve tillbörligt ordnad. Man skulle vinna, att dessa landthandlare blefve decimerade, och jag tror, att detta är ett verkligt önskningsmål af det skäl jag redan anfört. Jag ber att i denna del få anmärka, att naturligtvis skulle det icke förefinnas något hinder äfven för landthandlare att få idka försäljning af maltdrycker under den förutsättning, att båda dessa olika rörelser icke bedrifvas i förening med hvarandra.

Jag öfvergår nu till den andra framställningen, som föreligger i dessa begär förslag. Det begäres nemligen, att *landtkommunerna skulle få rättighet att bestämma, huru vida, af hur många och hvilka personer minuthandel med öl* (försäljning af mindre quantitet än 10 liter) *finge inom kommunen bedrifvas*. I kommunallagarne finnes, såsom vi väl veta, i allmänhet kommunerna tillagd rättighet att ordna sina hushållnings- och ordningsangelägenheter på det sätt, som de lämpligt finna, och i fråga om försäljning af vin och bränvin hafva kommunerna äfven fått ett betydelsefullt veto. Konsekvensen synes därför äfven fordra, att kommunerna få något så när jemförlig bestämningssrätt i fråga om ölhandeln, ty, mine herrar — och härpå grundar jag hela denna framställning — en illa ordnad ölhandel är lika farlig och kan medföra samma skada för kommunen som en illa ordnad bränvins- och vinhandel. I detta hänseende ber jag att få återropa ett anförande af en högt ärad talare, medlem af denna kammar och auktoritet på det området, vid 3:dje internationella kongressen mot missbruk af rusdrycker, och hvilket anförande vunnit uppmärksamhet långt utom vårt lands landamären. Den ärade författaren anför nemligen angående ölets och bränvinets inbördes förhållande till hvarandra bland annat följande: »Erfarenheten har visat, att med bränvinets undanträngande ölet ock återtagit sin gamla egenkap af berusningsmedel, det må nu hafva skett genom den omåttliga mängd af drycken, som förtäres, eller genom ölets allt mera ökade alkoholhalt. Från alla delar af Sveriges landsbygd öfverklagas numera ölets härjningar. Lagstiftningen har gifvit denna bygd medel i händerna mot bränvinet, och den har begagnat dem så, som i det föregående anförda siffror utvisa; men mot ölet står den i det närmaste vapenlös. Öfverallt uppväxande bryggerier med sina kringfarande ölvagnar och sina i hvarje handelsbod utjudna, mer eller mindre »bajerska» fabrikat hota tvifvels utan Sveriges landsbygd med erfarenheter, snarlika dem, som under husbehofsbränningsens dagar öfver hela landet kastade de mörkaste skuggor». Jag skulle äfven

kunna påpeka, att från rikets andra stad föreligga i samma anförande statistiska beräkningar, som visa, att de fylleriförseelser, som grunda sig på omåttligt nyttjande af maltdrycker, äro ungefär lika talrika som de, hvilka grunda sig på omåttligt förtärande af bränvin.

Den bestämningsrätt, hvarom i denna punkt är fråga, är dock icke meningen att lägga absolut i kommunernas händer, utan man önskade endast att få bestämningsrätt angående ölhandelns ordnande på samma sätt som nu varande bestämningsrätt i fråga om vinhandeln. Det skulle således blifva konungens befallningshafvande, som uti yttersta hand skulle bestämma i detta hänseende. 11 § i nu gällande förordning i ämnet stadgar nemligen, att derest ansökan om rätt till försäljning af vin för afhemtning afstyrkes af så väl kommunalnämnd som kommunalstämma, anses frågan hafva förfallit, men att, om den deremot tillstyrkes af endera, konungens befallningshafvande skall afgöra saken. Härvid ber jag särskildt att få fästa uppmärksamheten på en omständighet. Hvad i denna del nu begäres i fråga om kommunernas bestämningsrätt är icke något annat eller något mera än hvad vid 1885 års riksdag Första och Andra Kammarerna hos Kongl. Majt begärde i fråga om så väl vin- som ölhandeln, ehuru denna framställning då icke vann framgång annat än i fråga om vinhandeln. Och skulle man då spörja, hvarför man icke samtidigt biföll framställningen i fråga om ölhandeln, skulle jag för min del tillåta mig den gissningen, att detta berodde på, att det icke fans någon sådan skilnad mellan starka och svaga ölsorter, som Andra Kammarerna genom sitt beslut i näst förekommande punkt nu afsett att få genomförd.

Jag skall nu bedja att i största korthet få bemöta de skäl, som utskottet begagnat för att afslå förevarande framställning.

I första rummet framhåller utskottet, att ölkonsumenterna skulle genom en sådan anordning som ifrågasatts tillskyndas besvär, kostnad och prisförhöjning. Jag tillåter mig i detta hänseende invända, att för en ordentlig ölkonsument måtte det väl icke vara med olägenhet förenadt att inköpa så pass ringa kvantitet som 10 liter öl på en gång. Vidare synes det sasom om, ehuru motsvarande anordning är vidtagen i fråga om ölhandeln, hvarken besväret med varans anskaffande är för konsumenterna afsevärdt eller någon prisförhöjning drabbat dem.

I andra rummet säger utskottet, att det skulle vara ett intrång i näringsfriheten. Jag böjer mig ödmjukt för näringsfriheten, men jag påstår, att när den kommer i kollision med viktigare intressen, sasom ordning och sedlighet, då bör den få maka på sig.

I 3:dje ordningen framhåller utskottet vissa korrektiv mot missbruk i ölhandlingen, som redan finnas i 15 § i förordningen, och ett korrektiv, som man väntar att snart få genomfördt. Det korrektiv, som redan finnes, är nemligen det, att om vid försäljning af maltdrycker för afhemtning det skulle visa sig, att olofflig utskänkning främjades eller oordningar eljest förekomme, kommunalnämnden eger rätt att för viss tid eller för all framtid förbjuda landthandlarne utöfning af denna näring.

Ja, mine herrar! Detta korrektiv finnes på papperet och tillämpas understundom, men enligt den erfarenhet, som jag förvärfvat

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.*
(Forts.)

Ifrågasatta ändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m. (Forts.)

under arbete i det Andra Kammarens tillfälliga utskott, som sysselsatt sig med ölfrågor, är det i de flesta landsorter svårt att tillämpa. Det är nemligen, såsom i en annan fråga nyss yttrades från statsrådsbänken, icke nog att det är känt, att oordningar verkligt föreskommit, utan detta måste äfven i hvarje fall bevisas. Är det icke bevisadt, upphäfver Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken profving kommunalstämmans beslut underställes, detsamma, då deröfver klagan föres. Detta korrektiv gör det således icke alldeles obehöfligt, att kommunen får bestämmanderätt i detta fall. Det andra korrektivet, eller det, som man skulle hoppas att snart få genomfördt, ligger uti den kongl. proposition, angående öl- och viuhandeln, som Riksdagen nyligen fått emottaga; men emot utskottet vågar jag i detta hänseende påpeka, att den kongl. propositionen icke egentligen afser annat, än att dels kommunalhämnds rätt att förbjuda landthandlarne maltdrycksförsäljning skulle utsträckas till alla dem, som idka dylik försäljning, dels ock att kronobetjeningen skulle ega förbjuda sådan försäljning vid torgdagar och andra dylika tillfällen.

Jag kommer nu till det fjerde och sista motivet, som utskottet anför, det nemligen att 1890 års Riksdag i sin skrifvelse till Konungen angående denna ölförsäljningsfråga yttrar: »genom tid efter annan utfärdade lagbestämmelser har handlandes rättighet till försäljning af maltdrycker blifvit så inskränkt, att hvarje missbruk från deras sida, ledande till oordningar och allmänna lugnet störande uppträden, måste anses vara i väsentlig mån förebyggt. »Ja, så står det verkligen i skrifvelsen, men jag tillåter mig säga, att detta var ett mycket oförsigtigt yttrande af 1890 års Riksdag, och det synes mig visa, att Riksdagen icke läst igenom den skrifvelse, densamma afsäude till Kongl. Maj:t, utan endast tagit del af sjelfva slutklämman.

Jag har icke mycket att tillägga; jag ber endast få säga ännu några ord.

Det är tvenne önskningsmål, som under den sista tiden allt mer stigit upp från de djupa samhällslagren. Båda dessa önskningsmål stå här sammanförda bredvid hvarandra på dagens föredragningslista. Det ena innehålles i nu föreliggande betänkande; det andra i konstitutionsutskottets betänkande n:o 10. Det sistnämnda säger oss, att man önskar utvidgad politisk rösträtt och helst allmän rösträtt. Detta betänkande återigen säger — det är röster från de djupa lederna, som här åter tala —: »understöd vårt eget arbete på vår egen sedliga förbättring; underlätta våra sträfvanen på detta område!» Hvad önskningsmålet i fråga om rösträtten angår, är jag förvissad, att kammaren icke anser sig kunna gå den önsknigen till möte; men hvad det nu föreliggande spörsmålet beträffar, tillåter jag mig fråga: är det rätt och politiskt klokt att icke lyssna till denna framställning och sålunda ännu allt framgent bibehålla detta agitationsämne. Genom att biträda Andra Kammarens beslut kommer Första Kammaren icke att göra annat än en hemställan till Kongl. Maj:t att taga frågan i sin hand. Och endast Kongl. Maj:t kan genom från alla delar af vårt vidsträckta land infordrade utlåtanden komma i tillfälle att bedöma, huru vida detta önskningsmål verkligt förtjenar att beaktas.

På dessa grunder, herr talman, tillåter jag mig att yrka bifall till Andra Kammarens beslut.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Lothigius: Det är naturligt, att meningarna angående lämpligaste ordnandet af handeln med öl och andra maltdrycker skola vara helt olika hos dem, som i likhet med 1890 års Riksdag enligt dess af den föregående talaren nyss nämnda skrifvelse anse, att »maltdryckerna äro icke blott oskadliga utan äfven stärkande och närande, samt att så väl tillverkning som försäljning af desamma sålunda är en både lofflig och i många afseenden nyttig näring, i hvars utöfvande lagstiftaren endast i högsta nödfall och undantagsvis bör hämmande ingripa», och hos dem, som hysa den meningen, att maltdryckerna äro farliga rusdrycker och dertill så begärliga, att det icke är möjligt att förhindra missbruk af desamma annorlunda än genom att göra dem svåråtkomliga eller helst alldeles oåtkomliga. De, som hysa den förra meningen, torde i allmänhet vara ense derom, att den nuvarande lagstiftningen till förhindrande af missbruk hvilat på riktig grund. Denna lagstiftning lägger, såsom bekant, inga hinder i vägen för förvärfvande af rätt till handel med maltdrycker för afhemtning, utan medgifver sådan handelsrätt på samma villkor, som gälla för rätt till handel med andra varor. Först i det fall, att försäljning af öl, vare sig den förekommer i förening med en lagligen förvärfvad handelsrättighet eller drifves i så liten skala att anmälan icke behöfver göras, bedrifves på sådant sätt, att derigenom främjas utskänkning eller eljest oordningar föranledas, ega kommunal- och polismyndigheter att ingripa, och det på ett mycket allvarsamt sätt, nemligen genom förbud mot fortsättande af sådan ölhandel för alltid eller för viss tid. De, som betrakta öl såsom en farlig rusdryck, anse det korrektiv, som häri ligger, otillräckligt, och förmena att det icke finnes någon annan utväg att hämma ölmissbruk än att i lagstiftningen införa preventiva bestämmelser, som gå ut på att förhindra uppkomsten af ölförsäljningsställen. Derför att vid ölförsäljning oordningar kunna uppkomma, vilja de lemna kommunalmyndigheterna magt att helt och hållet förhindra ölhandel. Motionären, som vid denna riksdag vunnit understöd af ett Andra Kammarens med motionärens förslag öfverensstämmande och i sammanhang med motionen af utskottet behandladt beslut, har yrkat, att rättighet till försäljning af maltdrycker till mindre belopp än 10 liter må å landsbygden förvärfvas i den ordning, som kongl. förordningen af 1885 stadgar i fråga om försäljning af vin. Det skulle således, efter detta förslag, för förvärfvande af rätt till sådan ölförsäljning erfordras ansökning om sådan rätt hos kommunalnämnden; sedan denna yttrat sig, skulle frågan hänskjutas till kommunalstämman, och om både kommunalnämnden och kommunalstämman afslog ansökningen, vore den förfallen; men om begge dessa myndigheter eller endera af dem bifallit ansökningen, skulle ärendet öfverlemnas till afgörande af konungens befallningshafvande, som följaktligen finge i sin hand att, äfven om de kommunala myndigheterna för sin del beviljat ansökningen, säga nej till deusamma. Utskottets flertal, som i motsats till motionären håller före, att öl icke är en farlig dryck, har ansett, att

Ifrågasatta ändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m.
(Forts.)

ett sådant stadgande för den stora, ordentliga allmänheten, som be-
gagnar öl, men för hvilken det kan falla sig olägligt att på en gång
inköpa så mycket som 10 liter, alldeles otvifvelaktigt skulle föranleda
beaktansvärda olägenheter och kostnader. Derest inom en kommun
antingen all ölhandel blefve förbjuden eller ock endast ett ölförsälj-
ningsställe medgifvet, skulle sådana ölkonsumenter i förra fallet
ådragas besväret och kostnaden att från möjligen på långt afstånd
beläget ölförsäljningsställe inom annan kommun hemta sitt ölbehof
och, i senare fallet, nödgas vidkännas den prisförhöjning, som natur-
ligtvis vid ett monopoliseradt försäljningsställe inom kommunen blefve
gällande. Under sådana förhållanden har utskottet icke ansett sig
kunna tillstyrka de föreslagna restriktiva bestämmelserna. Lagstift-
ningen i fråga om ölhandeln har förut under denna riksdag genom
en utaf lagutskottet behandlad kongl. proposition varit föremål för
Riksdagens pröfning; och då denna proposition, föranledd af sistlidet
års Riksdags anhållan, att Kongl. Maj:t på grundval af den nuvarande
lagstiftningen, d. v. s. näringsfriheten och rätten att fritt idka öl-
handel, måtte meddela ytterligare skärpta bestämmelser för att före-
komma missbruk, blifvit af Riksdagen godkänd, och Riksdagen genom
detta godkännande uppenbarligen uttalat sig för bibehållandet af den
nuvarande grunden för lagstiftningen, synes det vara något oegentligt,
om samma Riksdag nu skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om en lag-
stiftning i ämnet, grundad på befarade missbruksförhindrande genom
bemyndigande för vare sig kommunalmyndigheterna eller konungens
befallningshafvande att förbjuda uppkomsten af ölförsäljningsställen.
Den förste talaren frågade, hvarför Riksdagen, då den gått in på
restriktiva bestämmelser i fråga om handeln med vin på landsbyg-
den, icke också borde godkänna samma bestämmelser i fråga om
ölhandeln. För min del tror jag orsaken, hvarför Riksdagen gick
in på de stränga bestämmelserna i fråga om rätt till vinhandel, hafva
 varit den, att den dryck, som under namn af vin i allmänhet såldes
i landthandeln, alldeles icke var vin, utan bränvin, mer eller mindre
utspädt och färgadt, men ölet är hvad det gifves ut för och ingen-
ting annat. Vidare anmärkte talaren, att det mycket kraftiga korrek-
tiv mot missbruk, som kommunalnämnden eger deri, att den,
då missbruk förekomma, har rätt att helt enkelt stänga butiken,
icke gerna tillgrepes, och att för öfrigt ett meddeladt förbud icke alltid
blefve fastställt af konungens befallningshafvande, hvars pröfning
det skall underställas, enär den bevisning om missbruk, som för fast-
ställelse erfordrades, vore svår att åstadkomma. För min del kan jag
icke tro, att konungens befallningshafvande i dessa, mer än i andra
administrativa mål fordrar sträng juridisk bevisning, d. v. s. mer än
att det genom kommunalnämndens intyg, genom protokoll öfver för-
hör med trovärdiga personer, eller genom kronobetjents förklarande
ådagaläggas, att vid det eller det särskilda tillfället sådana missbruk,
som förordningen omförmäler, egt rum. De beslut, hvarigenom fast-
ställelse vägrats å kommunalnämnds utfärdade förbud mot fortsätt-
ning af ölhandel, torde hafva haft sin grund deri, att nämnden allt
för summariskt och knapphändigt omförmäلت grunderna för förbuds
meddelande.

Då jag således är öfvertygad, att det korrektiv, som nu finnes, är, om det rätt tillämpas, tillräckligt i förevarande fall, och att motionärens förslag, om det blefve lag, skulle för en stor allmänhet med föra beaktansvärda olägenheter, får jag yrka, att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut, utan bifalla utskottets förslag i den föredragna punkten.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Claëson: Visserligen kan jag icke helt och hållet biträda motionärens framställning, men jag tror icke heller, att den förtjenar ett så fullständigt afslag som det, hvarom utskottet hemställt. På den ort, jag tillhör, har tidtals under årslånga perioder ölförsäljning bedrifvits på ett sätt, som i hög grad befrämjat ett oordentligt lefnads-sätt bland den manliga befolkningen, särskildt den yngre, och väckt stor förargelse. Jag har således lefvt mig in i frågan på ett obehagligt sätt, och jag tror, att man då får en helt annan synpunkt deraf, än om man blott teoretiskt satt sig in i densamma. Den erfarenhet, jag vunnit i detta afseende, gifver ganska otvetydigt vid handen, att det nämnda missförhållandet beror på, att hvad som på papperet är ölförsäljning till afhentning, i verkligheten ofta är en utskänkning. Lagstiftaren har icke varit blind för de olägenheter, som utskänkningen af öl och vin kunna medföra, och infört en bestämmelse, hvarigenom skulle förekommas ett dylikt missbruk, att ölet eller vinet ej finge förtäras inom det område, hvaröfver säljaren egde förfoga. Erfarenheten har emellertid visat, att denna välmentade bestämmelse varit för sitt ändamål fullständigt oduglig och icke haft någon annan verkan än att flytta kroglifvet från krogen ut på gatan och andra offentliga platser, såsom väutsalar och dylikt, till lika stor skada för den, hvilken deri deltagit, som verkligt kroglif, men till mångdubbelt obchag för dem, som icke varit deltagare deri. På dessa grunder ingick Riksdagen med begäran till Kongl. Maj:t om bestämmelser, hvarigenom utan särskildt tillstånd försäljning af öl och vin i mindre kvantiteter än 10 liter icke skulle få ega rum. Härpå svarade regeringen så, att endast i afseende på vinhandeln de begärda inskränkningarne vidtogos, och deri begick regeringen, enligt min tanke, ett mycket stort misstag. Visserligen låter det säga sig, att vin lättare kan undvaras på landsbygden än öl, men under det att ofvannämnda bestämmelse i afseende på vin är rent prohibitiv, är den i afseende på öl af oskyldigaste art. Det är ett bra litet hushåll, som icke på en gång kan taga 10 liter öl, och finnes det något, der man tycker det vara för mycket, är det, särskildt bland allmogehushåll, mycket lätt att slå sig tillsammans; hela affären går på omkring två kronor. Nu har man sagt, att lagutskottet vid denna riksdag icke haft något att invända emot, utau förordat åtskilliga förändringar i fråga om ölhandeln, hvilka Kongl. Maj:t förklarar sig ärna vidtaga; men dessa förändringar utesluta icke gagnet af hvad nu föreslagits. Det finnes tvenne sätt att bekämpa missbruken vid handel med öl eller vin, det ena, hvilket regeringen nu vill vidare utveckla, att, sedan ofog egt rum, ölhandel kan förbjudas. Detta är ett mycket godt medel och har på senare

Ifrågasatta ändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m. tider i min hemort med framgång begagnats, men i regeln dröjer det länge, innan kommunen beslutar sig för en sådan kraftåtgärd, och sålunda kan den ena handeln efter den andra uppstå, som under ett halft eller helt år eller mera fritt drifver sitt ofog, då deremot med en sådan preventiv åtgärd, som motionären föreslagit, dylika ofog delvis förebyggdes.

(Forts.)

Motionärens förslag, att ölhandel icke skulle få förenas med annan landthandel, kan jag deremot icke biträda. Det vore en absolutistisk bestämmelse, ty det finnes otvifvelaktigt orter, der ingen annan lämpligen kan bedrifva ölhandel än en landthandlande. Jag tror ock, att med den inskränkande föreskriften, att mindre parti än 10 liter icke finge säljas, hvilken naturligtvis äfven blefve gällande för landthandlarne, och att således utskänkning af öl icke finge förekomma i sammanhang med handeln, en sådan handelsrörelse blefve fullkomligt oskyldig, och för mig må då landthandlanden gerna hafva ölhandeln såsom en hjälpkälla för att få handeln att bära sig. Det är icke oss värdigt att söka utrota landthandlarne; utrota de icke hvarandra genom öfverdrifven konkurrens, så är det icke vår sak att göra det.

Jag tager mig dertför friheten hemställa, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kongl. förordningen angående handel med vin och maltdrycker den 24 oktober 1885, att rättighet till försäljning af maltdrycker till mindre belopp än tio liter må å landsbygden förvärfvas i den ordning, som 11 § af förenämnda kongl. förordning redan stadgar i fråga om försäljning af vin.

Friherre Barnekow: Liksom den siste ärade talaren tror jag, att det kanske är lämpligt, att landthandlarne äfven hafva rättighet att handla med öl, ty såsom förhållandena ställt sig på vår ort, har det blifvit allt mer och mer allmänt att hos dem hemta öl. Men jag vill dock göra en bestämd skilnad mellan olika ölsorter, och i sådant afseende tror jag första och andra punkterna af föreliggande betänkande ovilkorligen sammanhänga med hvarandra, och jag kan således icke antaga första punkten utan att äfven antaga den andra, ty om man antager den förra och förkastar den senare, blir följden den, att man icke kan köpa någon sorts öl, hvarken svagdricka eller något annat, och jag tror icke det kan gå an att utsträcka förbudet så långt. Efter de upplysningar vi fått, lärer det icke vara omöjligt att på ett fullt praktiskt sätt skilja mellan de starkare och svagare ölsorterna, och det torde då vara både berättigadt och nödvändigt att genom lagstiftningen söka framtvunga ett allmännare bruk af de svagare ölsorterna, ty såsom det nu är stäldt, verka de starkare vid förtärande alldeles på samma sätt som bränvin, och vi hafva en ofantligt stor olägenhet på landet häraf.

Här har en talare nämnt konungens befallningshafvande, och hvad den ort beträffar, som jag tillhör, får jag erkänna, att konungens befallningshafvande varit mycket tillmötesgående och vid alla förekommande anmärkningar stått på vår sida, som velat göra inskränkningar i ölhandeln, och det har derfor äfven i den kommun, jag

tillhör, lyckats inskränka missbruken. Faran är emellertid nu, att vi komma derhän, att all handel med öl och maltdrycker blir förhindrad, och detta blir följden, om icke andra punkten antages, men det går icke an att förneka en menniska rättighet att förtära svag-dricka och andra oskadliga ölsorter.

Af dessa skäl yrkar jag bifall till första punkten af Andra Kammarens beslut under den förutsättning, att äfven den andra punkten blir antagen.

Herr Stråle: Jag skänker all aktning åt andras åsikter och fordrar naturligtvis aktning för mina egna, men jag undrar, om det kan vara fullt lämpligt, att vid detta tillfälle så olika åsikter, som vi här hört, böra bryta sig mot hvarandra. Kongl. Maj:t har uti en proposition vid denna Riksdag meddelat sin åsigt i denna fråga och fullständigt sagt, huru den bör lösas. Denna proposition remitterades till lagutskottet; lagutskottet afgifver sitt yttrande, och Riksdagen fattar sitt beslut. Första Kammaren har dervid förklaradt, att kammaren icke har något att erinra mot det sätt, hvarpå Kongl. Maj:t tänkt sig frågan ordnad. Kan det då vara lämpligt, att vid behandlingen af ett tillfälligt utskotts utlåtande kammaren skulle i vissa delar uttala en annan åsigt, än kammaren redan uttalat vid pröfningen af lagutskottets utlåtande, och således frångå de åsikter, som Riksdagen i aflåten skrifvelse till Kongl. Maj:t tillkännagifvit? Jag tror det icke. I sak skulle vara mycket att säga; jag befarar, att jag vid föregående tillfällen tröttat kammaren dermed. Jag skulle väl nu äfven vilja gifva mig in på denna vidlyftiga fråga och säga åtskilligt, men grannlagenheten bjuder mig att afstå derifrån, ty jag kan icke föreställa mig, att Första Kammaren kommer att gifva ett annat utlåtande än det kammaren redan afgifvit. På dessa grunder yrkar jag afslag på Andra Kammarens beslut och bifall till Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande.

Herr Ölander: Jag hade icke tänkt att uppträda i denna fråga, ty jag är rädd, att kammarens tålamod redan tagits allt för starkt i anspråk af det myckna ölet, som här serverats, men då en fråga, för hvilken jag byser ett så varmt intresse, ä nyö föreligger till afgörande, kan jag icke underlåta att egna densamma några ord; de de skola ej blifva många.

Ämnet är redan temligen uttömdt, och jag byser verkligen icke någon stor förhoppning om, att kammaren i dag skall känna sig manad att lyssna till de önskingar, som framställts i motionen, eller vidtaga några åtgärder mot missbruk, af hvilka kammarens flertal antagligen har mycket liten erfarenhet. Det skäl emellertid, det enda skäl, som gjorde att denna fråga föll vid förra riksdagen, ingaf mig verkligen då en svag förhoppning, att frågan hade framtid för sig i denna kammare, ty det var ett skäl, som kunde undanrödjas, ett skäl, som äfven enligt min åsigt var fullkomligt befogadt, nemligen olämpligheten af att de föreslagna anordningarne äfven skulle gälla för städerna. Nu är denna anledning till anmärkning borta, och frågan synes mig hafva lätt en för Första Kammaren mer behaglig form.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Hvad är det då, som nu fattas? Jo, utskottet säger, att, om motionen skulle bifallas, och således rättighet att försälja öl till afhentning skulle förvärfvas i samma ordning som § 11 i 1885 års förordning föreskrifver i fråga om vin, skulle i en kommun, der i följd af kommunalmyndigheternas beslut maltdryckshandel antingen helt och hållet förbjudits eller ock endast blifvit tillåten på ett ställe, ölkonsumenter, som icke kunde eller ville på en gång förse sig med minst 10 liter, ådragas icke ringa kostnad och olägenhet, i förra fallet genom att nödgas taga sitt ölbehof från någon långt aflägsen ölhandel och i senare fallet genom att drabbas af prisförhöjning. Hvilken ömhet om kommunerna och, jag kan tillägga, hvilket förmynderskap öfver dem! Jag ber att få erinra utskottet om, att det just är på kommunerna själftva det beror, om och huru många försäljningsställen skola finnas derstädes. Om kommunerna vilja för bibehållande af lugn och ordning inom desamma försvåra tillgången till dessa drycker, så är ju det en uppoffring, som kommunen sjelf frivilligt åtager sig och som den väl icke bör förmenas, om den verkligen föredrager dessa olägenheter framför oordningar och störande uppträden. Detta skäl synes mig därför något oppkonstrueradt. Öfversatt på ren svenska lyder det helt egendomligt så: »Vi kunna icke gå in på edert förslag, ty det kan bereda eder sjelfve obehag och locka eder till obetänksamma uppoffringar, som kunna skada eder.» Detta är ju en ontanke, för hvilken man skall kunna vara tacksam, om man ej ansåge sig mogen att sjelf bedöma skadan eller fördelen af olägenheter, som man frivilligt underkastar sig. Jag nämnde, såsom jag vill minnas, vid förra riksdagen — och jag vill nu upprepa det — att det icke är de rike och de burgne, som träffas af dessa olägenheter, ty de hafva ingen svårighet att anskaffa sitt behof af öl, äfven med denna inskränkning. De lära väl icke i vanliga fall skicka efter några buteljer från närmaste handelsbod eller känna någon förlägenhet af att på en gång tillhandla sig tio liter. Det är de fattigare, de obemedlade klasserna, på hvilkas beqvämlighet här vid lag intrång skulle komma att göras; men det är just dessa klasser, som ifrigast påyrka dessa anordningar och begära att få underkasta sig de dermed förenade olägenheterna. Från dem behöfven I icke frukta någon klagan. De skulle med glädje och tacksamhet mottaga ett sådant beslut.

Utskottet säger vidare, att det redan finnes korrektiv mot missbruk deruti, att kommunalnämnderna ega rättighet att förbjuda en handlande all vidare försäljning till afhentning, om genom denna försäljning oordningar föränledas eller oloflig utskänkning främjas. Mycket sant, det är ett korrektiv; men hvilka äro villkoren för dess begagnande? Jo, först skola oloflig ölutskänkning och oordningar hafva egt rum och — kunna *bevisas*. Hvar och en vet hvad det vill säga. Det kan gå åratals om, innan detta kan ske, och under tiden fortgå oordningarne, till dess slutligen i bästa fall korrektivet kan användas. Men då är det kanske någon annan, som upptager den fallna manteln, och samma procedur måste åter genomgås. Med ett ord, alla handlande, som också sälja maltdrycker — och mången gång sälja de icke något annat, — skola först ställas på ett slags

prof och hafva tillfälle att visa, huru vida deras försäljning medför oordningar, innan några åtgärder kunna mot dem vidtagas; och det är kommunerna, som få utgöra det olyckliga experimental-fältet för dessa försök. Detta korrektiv är kanske bättre än intet, men hvar och en bör inse, att det är långt ifrån tillfredsställande. Jag skall kunna anföra ett exempel på, huru härvid tillgår. En handlande säljer öl, det förtäres på stället, handelsboden och det lilla kontoret der innanför utgöra en fullständig krog, vägen der utanför är uppfylld af rusiga, skrålande och lugnet störande individer. Man skyndar genast att få korrektivet tillämpadt, men man får till svar, att det icke är bevisadt, att denne handlande gjort sig skyldig till oloflig utskänkning eller att oordningarne varit en följd af det öl, som denne handlande försålt. Åklagaren ser sig då nödsakad instämma honom, men han nekar; vittnen måste inkallas, åtalet blir må hända, efter att hafva handlagts vid 2 å 3 ting, kanske vid flera, slutligen bevisadt, och mannen blir fäld. Men 1, 1¹/₂ ja kanske 2 år ha härunder gått till ända, och under tiden ha oordningarne och försäljningen obehindradt pågått. Men ej nog härmed: den, som blifvit dömd, kan klaga hos hörrätten. Åter går ett år förbi. Utslaget fastställes, men handlanden går till kungs, och i afvaktan på högsta domstolens utslag fortgår handeln till mycken vinst för handlanden och mycken glädje för köparne, men till föga fromma för kommunen och dess fredliga invånare.

Det har i dag här gjorts framställning om, att man borde inskränka sig till att endast förbjuda försäljning af mindre myckenhet än tio liter, men icke frantaga handlandena denna rättighet. Jag har, såsom kanske herrarne veta och af föregående anförande i denna riksdag hört, en erfarenhet, som gör att jag icke tror, att en sådan inskränkning skall blifva af mycken betydelse. Det är i vanliga fall icke *en*, som köper, utan 2 å 3 slå sig tillsammans, och för så många äro tio liter säkerligen en ringa sak. Åtminstone har jag en dylik erfarenhet från min hembygd. Man har äfven sagt: hvarför skola vi underkasta oss olägenheter, derför att andra äro omätliga? Hvarför skola vi lida för andras synder? Nej, mine herrrar! En så långt gående filantropi har ingen begärt. Här är icke fråga om individen. Den nu föreslagna anordningen har visserligen till ändamål att minska tillfällena till omätligt förtärande af dessa rusdrycker, men det är icke för att uppfostra individen eller för att öfver honom utöfva ett förädlade förmynderskap, som de med dessa anordningar förenade uppoffringar begäras. Det är för ett helt annat ändamål — för samhällets lugn, för det allmänna bästa och för upprätthållandet af lugn och ordning, som eljest skulle störas. Jag tror, att man för vinnande af ett sådant mål är skyldig någon uppoffring. Detta är så att säga en försvarsfråga i smått, ett försvar mot landets inre fiender, som, lika väl som de yttre, kunna vara farliga för samhället och vålla dess undergång. Jag yrkar bifall för motionen och afslag på utskottets hemställan.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag skall icke yttra många ord. Jag skall be att få instämna i det yttrande, som afgifvits af herr

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltidrycker
m. m.
(Forts.)*

Ifrågasatta ändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m.
(Forts.)

Claëson, och vill äfven förklara, att jag kan vara med om att rösta på Andra Kammarens beslut oförändradt, ehuru det är något motbjudande att brännmärka en viss klass af medborgare. Anledningen hvarför jag begärt ordet, var, att några talare här åberopat Riksdagens beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ölförsäljning, hvilka Riksdagen i år fått mottaga och deri Kongl. Maj:ts begärde Riksdagens yttrande i frågan. Jag ber att få erinra derom, att öfver det utlåtande, lagutskottet afgaf öfver denna kongl. proposition, hafva kamrarne fattat i hufvudsakliga delar olika beslut. Det har således icke blifvit något Riksdagens beslut eller uttalande i denna fråga annat än i de fall, der lika beslut fattats i båda kamrarne. Mången i kammaren anser visserligen denna fråga vara af ringa vikt och betydelse, men för mig ställer sig denna fråga ganska stor, och den gör det också för folket på landet i allmänhet. Det är för dem omöjligt att kunna förstå, att, ehuru det står i kommunalförfattningarne, att det skall vara ett af kommunalstyrelsens förnämsta åliggande att vaka öfver god ordning och sedlighet inom kommunen, då kommunen ser att oordningar följa af en sådan ohejdad ölhandel, den icke skall hafva magt att förbjuda ölhandeln, utan denna får fortgå under lång tid och kommunalstyrelsen skall stå der alldeles magtlös. I min hemort har det funnits många exempel derpå att kommunalnämnden förbjudit ölförsäljning. Den, hvilken förbudet gälde, fick icke sälja, men omedelbart efter det han nödgats upphöra med försäljningen har någon af haus anhöriga, drängar eller pigor, gått till kronofogden och anmält sig att utöfva handelsrättighet, och så har det sålts lika friskt i den gamla lokalen som förut. Jag kan icke se någon nytta uti att sådant får förefalla. Det har vidare sagts, att det vore en olägenhet för dem, som önskade köpa mindre än tio liter, att behöfva köpa mera. Hvar och en har sett, hurusom det vanligtvis är små barn, som springa till handelsboden med buteljen i hand eller möjligen en butelj i hvardera handen, icke därför att ölet behöfves i familjen, utan för att någon skall få öfverlasta sig med öl. Blevne nu tio liter stadgade såsom minimum, kunde åtminstone icke barnen skickas, utan någon, som orkade bära ölet. Den olägenhet, utskottet ansett af föreslagna stadgandet uppkomma för befolkningen på landsbygden, torde denna i allmänhet kunna bäst bedöma sjelf. Är det så, att kommunerna vilja underkasta sig denna olägenhet, bör det väl icke förhindras. Kommunerna ikläda sig icke denna olägenheten utan att dermed andra fördelar vinnas. — Ordningen och det sedliga intresset vinna derpå. Jag är för egen del långt ifrån fiende till maltdrycker, och jag tror också, att i de flesta kommuner kommer handel med sådana att fortfarande finnas, men kommunalstyrelserna komma att tillse, att det blir en hederlig och redbar handel. När en ölkrog uppstått, är det, säger man, nu icke möjligt för den hederliga handlanden att dermed täfla, ty han måste bära sig anständigare åt än en simpel ölkrogare, och det kostar att hålla ordentlig lokal. Från ölkrogen gå dessa ölsupare och ställa sig utanför eller i ett portlider eller annat skjul och dricka ur ölet; lokalen kostar för dessa ingenting.

Det finnes kommuner, der man vill hafva en välordnad ölhandel, men icke kan få det. Man har talat om, att det finnes hela trakter af landet, der man icke har olägenheter af ölhandeln så som den nu bedrifves. I de kommuner, som äro så lyckligt lottade, blefve det, säger man, endast till besvär, att kommunalnämnden skulle sammanträda och tillåta hvilka som det ville att der sälja öl. Men om konungens befallningshafvande likasom kommunen är öfvertygad, att ölhandeln icke vållar olägenhet, behöfva de ju icke förbjuda den, utan der kunde de få så många försäljningsställen, som de önskade. För de kommuner åter, der olägenheterna äro stora, vore det att djupt beklaga, om Första Kammaren skulle motsätta sig en sådan framställning som denna från Andra Kammaren nu gjorda. Det kommer i näst följande punkt en annan fråga, som också utgått, säger man, från de lägre klasserna och hvilken sannolikt kommer att afslås. Skall man nu afslå äfven denna bön från de lägre klasserna, när de vilja söka förbättra sin ställning och undvika de frestelser och dåliga följder, som ölkrogarne medföra? I min trakt vet jag att vi vilja göra allt för att befordra nykterheten. Vi hafva en sådan der ölkrogare, som i aratal sålt öl i en jordkula, alldeles vid ångbåtsbryggan, och till förargelse för alla äro ofta fulla karlar eller sådana, som vid bryggan äro sysselsatta med öldrickande, det första, den resande ser, när han kommer i land. Dylikt ofog vill man försöka undanrödja. Olägenheterna, som deraf skulle följa, ikläder kommunen sig gerna. — Det är en bön, jag frambär från landets nykterhetsvänner till Första Kammaren, då jag hemställer om bifall till Andra Kammarens beslut, af hvilket ingen olägenhet men mycken välsignelse för vårt folk skulle följa.

Herr Annerstedt: Det har redan af den förste talaren erinrats att, då kammaren yttrar sig öfver den första punkten, den blir tvungen att äfven yttra sig om den följande. Det är ju gifvet, såsom äfven en annan talare påpekat, att möjligheten att bifalla Andra Kammarens beslut i första punkten i väsentlig grad beror derpå, huru vida i fråga om det ämne, som afhandlas i andra punkten, Första Kammaren äfven kan dela den uppfattning, som gjort sig gällande i Andra Kammaren. Men ser man på möjligheten att i det praktiska lifvet skilja mellan öl och öfriga maltdrycker, hvilka skulle vara underkastade samma restriktiva bestämmelser som öl å ena sidan och de maltdrycker å den andra sidan, hvilka icke skola vara underkastade dylika inskränkande bestämmelser, så förefaller det, som den utredning i frågan, hvilken hittills åstadkommits, skulle gifva vid handen, att så icke är förhållandet. Ty om också tjenstemännen på laboratoriet kunna göra en undersökning med afseende å denna åtskilnad, så att den blifver riktig, — dock med restriktion i afseende på tiden då ölprovet blifvit taget, enär denna i väsentlig mån inverkar på resultatet — synes man i fråga om undersökningar för praktiska behof vara nödsakad att erkänna, att något enkelt och praktiskt sätt icke finnes för att säkert bestämma två procent alkohol i maltdrycker. Någon vederläggning har nemligen icke åstadkommits af svenska teknologföreningens sackafdelning för kemi afgifna ytt-

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.* rande, deri föreningen enhälligt uttalar »att de metoder som finnas att med tillräcklig skärpa bestämma mängden alkohol i en maltdryck af låg alkoholhalt äro alla af beskaffenhet att icke kunna tillämpas af annan än fullt sakkunnig och i finare kemiska operationer förfaren person, hvadan profning af förberörda slag i allmänhet ytterst sällan torde kunna ega rum vid beslagstillfället.»

(Forts.)

Säkert är, att de personer, som handla med maltdrycker, om nu föreslagna lagstiftning kommer till stånd, nästan utan undantag skola vara ur stånd att sjelfva afgöra, huru vida de försälja en lofgifven vara eller icke. I detta afseende komma de helt och hållet att bero af tillverkarne, och det är att befara att i dessas intresse ligger att, under benämning af de svagare maltdryckerna, lemna en vara, som, åtminstone efter någon tid, öfverskrider gränsen för hvad som utan de ifrågasatta restriktionerna är tillåtet att försälja, då de derigenom kunna påräkna större afsättning af sin tillverkning.

Skulle nu något vinnas med en lagstiftning sådan som den ifrågasatta, måste man tillgripa åtal och rättegångar liknande dem, hvilka i fråga om oloflig bränvinsutskänkning förekomma; hvilka sistnämnda rättegångar i allmänhet icke utgöra några efterföljansvärda exempel, men hvilka man varit nödsakad att underkasta sig för vinnande af det utaf alla såsom ytterligt samhällsviktigt erkända målet, inskränkning i rusdryckernas användning. Men då, såsom en talare redan yttrat, maltdrycker, måttligt förtärda, äro icke blott oskadliga, utan äfven stärkande och närande, d. v. s. nyttiga, och således handeln med denna handelsvara icke bör underkastas större inskränkningar, än som äro nödvändiga för att förekomma missbruk vid handeln dermed, så synes det stöd, som finnes för bestämmelserna angående handeln med bränvin och vin — vin på den grund, att detta i handelsbodarne ofta icke är annat än färgadt bränvin — icke kunna åberopas, då det gäller handeln med maltdrycker. Lagstiftningen angående dessa bör inskränka sig till att söka förekomma de missbruk, som bedrifvas vid handeln dermed. Det har uppgifvits, att den skulle vara oförmögen att åstadkomma detta och att man icke kan åstadkomma nödig bevisning, då det gäller att förhindra missbruken.

I likhet med en föregående talare tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå, att det väl finnes få saker, som äro så lätta att bevisa, som att yttre oordningar förekommit. Den föregående talaren framdrog exempel på, att fulla personer voro liggande i en försäljningslokal och der utanför. Hvad vore det för svårighet att ådagalägga att i detta fall oordningar förekommit, så att det följaktligen skulle vara tillfälle att inskrida. Hvad angår farhågan, att det komme att dröja årtal, innan man finge rättelse vid inträffade oordningar, så kan och bör detta hjälpas på annat sätt än genom de inskränkningar i handeln, som innefattas i Andra Kammarrens beslut. Det ligger nära till hands att, om så skulle vara behöfligt, låta konungens befallningshafvandes beslut gå i verkställighet, oberoende af deremot förd klagan. Från ifrågavarande synpunkt finnes därför icke något hinder att ordna bestämmelserna så, att, der missbruk förekomma, de må kunna hastigt stäfas.

Det är en erfarenhet, som mångenstädes vunnits, att en allt för restriktiv lagstiftning i ämnet i fråga, långt ifrån att gynna och befordra det af alla åsyftade målet, åstadkommandet af nykterhet och ordning i samhället, endast ökar lagbrottens antal utan att leda till målet. Och det är icke osannolikt att, om man, med öfvergifvande af den gamla ståndpunkten att, för bekämpande af rusdryckernas missbruk, befordra ett måttligt användande af maltdryckerna, försvårar åtkomsten af dessa, användningen af det färgade eller ofärgade bränvinet i stället kommer att tilltaga.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

På grund af denna uppfattning vågar jag vördsamt hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Almén: Jag misskänner ingalunda de goda afsigter, som ligga till grund för förevarande förslag att inskränka bruket af maltdrycker, men kan å andra sidan icke dölja för mig, att man gör sig skyldig till öfverdrifter, hvarpå såsom exempel må anföras påståendet, att förbrytelser föranledas af missbruk af maltdrycker lika ofta som af missbruk af bränvin. Den, som känner skilnaden mellan dessa olika drycker, kan svårligen instämma i detta påstående. Det är mycket möjligt att berusade personer oftare komma från ölstugan än bränvinskrogen, men deraf får man ej draga den falska slutsatsen, att de blifvit berusade genom öldruckning. Ofta voro de mer eller mindre berusade innan de gingo in på ölstugan, hvarest de blefvo fullständigt berusade, men endast till en ringa del af det öl, de der förtärde.

Jag bestämmer mitt votum genom att se saken ur rent praktisk synpunkt. Man vill minska förbrukningen af öl, särskildt för de löse arbetarne, genom två utvägar. Den ena att förbjuda handel med maltdrycker i samband med annan handel. Är detta en förbättring? För min del tror jag, att ölhandeln bedrifves bättre i samband med annan handel, än som uteslutande försäljning af öl. Då måste säljaren anstränga sig till det yttersta för att öka förtäringen af öl. Men är icke en sådan ölkrog sämre än landthandel?

Den andra utvägen, man vill använda, att minska förbrukningen af öl och liknande maltdrycker, afser att inskränka försäljningen till tio liter, d. v. s. trettio halfbuteljer och sålunda försvåra åtkomsten af öl för de mindre bemedlade familjerna på landet. Följden deraf blir dels att en sådan liten familj icke får förtära något öl, dels att andra familjer, som icke vilja undvara öl, måste köpa trettio halfbuteljer på en gång, och som derigenom nödgas förbruka sitt öl fortare än eljest och således i större myckenhet, att ölet må förtäras, innan det surnar och skadas. Hvad man vinner på ett håll, tappar man på ett annat. För ordentligt folk gör detta litet, säger man, men det är de lösa arbetarne, hvilka förtära öl till den grad att de berusa sig deraf, som man vill komma åt. De förbjudas att köpa en halfbutelj öl, men de äro icke förbjudna att tillsammans med andra köpa 30 halfbuteljer. Hafva de dessa, så dricka de ock ur dem. Nu nöja de sig med att dricka en, men hädanefter komma de att dricka, om de äro tio, tre halfbuteljer hvar, och om de äro fem, sex hvar. I min tanke kommer förslaget, om det bifalles, att öka missbruket

Ifrågasatta af öl, ty 10 liter öl kosta icke så särdeles mycket, att icke denna mängd ändringar i kan anskaffas, och hellre än att köparen lemnar något qvar, dricker förordningen han ur allt det köpta. Jag tror därför att, om man ser saken ur angående praktisk synpunkt, så kommer förslaget att försvåra åtkomsten för försäljningen den ordentlige, men icke för den oordentlige. Vinsten blir därför af vin och ringa. Att missbruk finnas förnekar jag icke, men deremot finnas m. m. korrektiv. Men korrektiven, säger man, leda icke till målet. De (Forts.) användas för sällan. Ja väl, men ville landets många nykterhetsvänner lägga sig vinn om att få dessa korrektiv tillämpade, så vore detta bättre, än att eftersträfva en lagstiftning, som förfelar målet och medför öfverträdelser, hvilka hafva till följd missaktning för lagen. Bevis därför kunna lätt anföras. Har man slutat med den olagliga bränvinshandeln oaktadt de många förbud deremot som finnas och tillämpas? Huru många missbruk har icke lagstiftningen derom framkallat! Jag erinrar om Delsbomålet, som från början haft lönnkrögeriet att tacka för sin uppkomst. Huru är det på många andra områden? Missaktning för lagen skall man akta sig för. Min öfvertygelse är, att förslaget är opraktiskt; öfverträdelserna blifva många och sedligheten vinner icke derpå. Använd de korrektiv, som finnas! Lagstifta så att lagen leder till målet!

Ur dessa synpunkter kommer jag att rösta för bifall till Första Kammarens tillfälliga utskotts hemställan.

Herr Lundin: Jag begärde ordet för att tillkännagifva, att jag i denna fråga står qvar på samma ståndpunkt, som jag förut intagit, och jag hoppas, att äfven kammaren icke skall frångå de beslut, som den fattat vid föregående tillfällen rörande liknande framställningar, som de hvilka nu föreligga till pröfning.

För några år sedan uttalade en representant i denna kammare en önskan, att den tid icke skulle vara långt aflägsen, då hvarje arbetare skulle hafva en flaska vin på bordet. Äfven jag skulle önska att denna förhoppning kunde uppfyllas, men den framtid, då så kan ske, är säkerligen mycket aflägsen. Under sådana förhållanden finner jag det olämpligt att icke unna arbetaren att kunna erhålla till billigt pris den dryck, som nu står honom till buds, nemligen ölet. Jag blygs icke att erkänna, att jag varit kroppsarbetare, och jag vet af erfarenhet från denna tid, huru nyttigt det vid många tillfällen är för en arbetare att få sitt glas öl. När arbetaren begifver sig på skogsarbete, för famnhuggning, för att bila bjelkar o. s. v., medhar han ofta icke annat än en half butelj öl för att värma sig med. Skogsarbetet är af sådan beskaffenhet, att arbetaren derunder är utsatt för köld och oväder, och han skulle mången gång förkyla sig, om han icke hade att tillgå sin ölbutelj. Redan nu äro emellertid tillfällena för en arbetare på landet att köpa öl mycket försvårade genom lagstiftningen, och denna nu ifrågasatta ytterligare inskränkningen i detta afseende, hvarigenom å landet skulle alldeles förbjudas att idka ölförsäljning, kan jag därför icke vara med om. En sådan inskränkning synes mig desto mer obefogad, som man bör ihågkomma, huru obetydlig den myckenhet öl i själfva verket är, som drickes af en arbetare på landet i jemförelse med hvad stadsarbetaren förtär.

De farhågor, som här af en och annan uttalats rörande följderna, om man fortfarande låter å landet sälja öl, delas således icke af mig, utan jag anser tvärt om, att nödig hänsyn till landtarbetarens välförordningen, att kammaren icke fattar ett sådant beslut, att han förhindras att hos på landet boende köpa sitt öl, och får jag på denna grund yrka bifall till utskottets förslag.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
avgående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Friherre Barnekow: Då jag befarar, att kammaren anser, att man icke kan utröna skilnaden i alkoholhalt hos olika ölsorter, och min åsigt i frågan närmast öfverensstämmer med herr Claësons förslag, ber jag att få återtaga mitt förra yrkande och instämna deri. Skulle detta förslag antagas, komme vi åtminstone derhän, att en landthandlare icke skulle utan särskildt tillstånd sälja öl i mindre parti än 10 liter, och, stöde det i kommunens hand att bevilja rättigheten derutöfver, endast åt den som dertill ansågs lämplig.

Jag förenar mig alltså i herr Claësons förslag.

Herr Claëson: Jag begärde ordet, då den ärade talaren på vesternorrlandsbänken sökte tala i hjel det förslag, som både han och jag önska framgång. Han sade, att en inskränkning af försäljningsrätten till 10 liter vore utan betydelse, ty en sådan myckenhet dricker norrländingen ur i ett tag. Det kan ju hända här och der, att en arbetare i öfverdåd tager sig till att dricka 10 liter öl på en gång, men äfven om den ifrågasatta bestämmelsen i ett eller annat undantagsfall icke skulle visa sig verksamt, vore dock mycket godt åstadkommet genom det gagn, den medförde i öfriga fall.

Lika med herr Lundin anser äfven jag, att man icke bör missunna ordentliga arbetare att dricka öl. Till inköp af tio liter erfordras dock ej så stor penningesumma, att på grund af bifall till mitt förslag arbetarehushåll skulle behöfva sakna sitt öl, i synnerhet om flere sloge sig i hop om inköpet.

Jag tror vidare, att om vi borttaga första mom. i förslaget, hvilket jag ej vill biträda, vi icke behöfva hysa något bekymmer rörande ordnandet af försäljningen af svagdricka, ty, om tio liter öl är en obetydlighet, så är tio liter svagdricka det i vida högre grad. Det drickes ur snart sagdt på en dag, och äfven ett litet hushåll har ej någon svårighet att köpa ett så stort belopp på en gång.

I likhet med en föregående talare anser också jag, att en ölkrog är sämre än en landthandel, och för min del vill jag tillägga, att en förklädd ölkrog är sämre än en öppen, och det är just dessa förklädda ölkrogar, som jag tror skola, utan förfång för andras billiga anspråk att kunna få köpa öl, försvinna genom bestämmelsen af ett minimum af tio liter.

I anledning af hvad här i öfrigt yttrats vill jag säga, att jag icke kan finna, att ett bifall till mitt förslag skall stå i ringaste strid mot kammarens beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition om ordnande af handeln med maltdrycker, och att, då denna proposition behandlades i lagutskottet, ingen meningsskiljaktighet förekom derom, att, huru än kamrarnes beslut rörande propositionen komme att

Ifrågasatta utfalla, detta icke skulle i minsta mån vare sig binda eller lösa i
ändringar i den nu föreliggande frågan.
förordningen

angående
försäljningen

af vin och
maltidrycker

m. m.

(Forts.)

Herr Kajerdt: Då man i likhet med mig hyser den öfvertygelsen, att den politiska rösträttens utsträckning i vårt land endast kan vara en tidsfråga, förutsatt nemligen att en längre framtid af sjelfständighet och lagstiftningsrätt är vårt land förbehållen, måste man anse det vara Riksdagens pligt att i allt hvad på Riksdagen ankommer, söka bereda jordmänen för denna folkets utvidgade politiska myndighet. En bland de åtgärder, som i det afseendet höra till de allra kraftigaste och mest praktiska, är väl att befrämja nykterheten. Nu måste alla erkänna, att hvad som här begärts af motionären samt förordats af Andra Kammarens tillfälliga utskott och här i dag af flere talare, är i nykterhetens intresse. Med nykterhet följer omtanke, med omtanke följer arbetsamhet, med arbetsamhet följer förkofran och välstånd, och med dessa egenskaper följer ett sundt och från hvarjehanda agitationer temligen oförvilladt samhällsintresse. Ett sådant samhällsintresse tror jag vara det enda och rättiga kriteriet på befogenheten att erhålla utvidgade politiska rättigheter.

Det återstår mig endast att, så godt jag kan, då jag icke varit i tillfälle att närvara under hela diskussionen, till bemötande upptaga ett och annat, som jag hört.

Det synes mig särdeles hårdt, om de stora samhällslager, som ju i vanligt tal benämnas folket, skulle, då de både officiellt genom sin närmaste representant, det vill säga Andra Kammaren, hvars beslut i frågan vi känna, och enskildt genom mångfaldiga petitioner från skilda delar af vårt land, begärt att få den inskränking, hvarom nu är fråga, till stånd för befordrande af deras nykterhet, likväl förvägras detta. Vi måste ju erkänna, att de såsom menniskor kunna hafva god vilja, men svag förmåga, och deri ligger hufvudskälet, att de icke kunnat rätt begagna så stora rättigheter, som hittills funnits. Första Kammaren, om hvilken det flere gånger yttrats, att den genom det sätt, hvarpå den väljes, i bredare lager representerar folket än Andra Kammaren, bör därför icke kunna är ut och är in sätta sig emot folkets anhållan i detta afseende.

Bland de anmärkningar, som framställdes af den ärade talaren på vesterbottensbanken, hvilken nyss hade ordet, var den, att de sorgliga brottmål, om hvilka han talade, kanske skulle hafva sin yttersta grund i öfverträdelsen af en lag, hvilken må hända varit allt för restriktiv. Deremot vill jag säga, att hade lättheten att åtkomma rusdryckerna varit större, vi kanske skulle haft icke blott ett Delsbomål, utan ett mångdubbelt antal liknande mål.

Han sade vidare, att en bestämmelse, hvarigenom stadgades ett försäljningsminimum, skulle snarare öka än minska förtäringen af den vara, om hvilken här är fråga, emedau, om man tvingades att inköpa densamma i större partier än man hittills plägat, köparen skulle skynda sig att njuta den, innan den kunde taga skada. Jag hemställer emellertid, om han icke tror, att ett bifall till andra afdelningen af Andra Kammarens önskan i frågan skulle afhjälpa en

sådan verkan af den föreslagna åtgärden. I likhet med en annan föregående talare, om jag icke missminner mig, friherre Barnekow föreställer åtminstone jag mig, att om den senare delen af Andra Kammarens beslut kunne framgång, afsättningen af de svagare malt-dryckerna skulle derigenom befordras, men deremot förtäringen minskas af de nu brukliga malt-dryckerna, hvilka onekligen äro rusdrycker, om de icke med stor måtta förtäras.

Under ölverläggningen hafva jemte bifall till utskottets förslag äfven framstälts andra yrkanden än om bifall till Andra Kammarens beslut. Jag hade verkligen föresatt mig att begära bifall till detta beslut oförändradt, men efter ölvertänkande af det ändringsförslag, som med afseende å den förra delen af beslutet gjorts af representanten från Dalarne, vill jag snarare ansluta mig till hans åsigt, likvisst förbehållande mig att under den votering, som kan komma i fråga, rösta för något annat förslag med bättre utsigt till framgång.

Herr Nyström: Just därför att jag är en ifrig nykterhetsvän, till och med ifrigare än mängen, som har gifvit sig ett sådant vitsord, fruktar jag för nykterhetsrörelsens öfverdrifter. Det kan ej nekas, att nykterhetsfrågan för närvarande befinner sig i det läge, att en hel del förnuftigt folk, hvilkas stöd den icke kan undvara, hafva afskräckts från saken genom alla dessa upprepade manifestationer och upphört att befrämja densamma. Det får icke längre vara så. Man måste afsöndra från denna rörelse allt, som icke uppbäres af förnuftiga grunder, och derigenom återvinna till densamma stödet af alla rättänkande män.

Jag tror nu att de väckta förslagen, som föreligga till afgörande, icke äro af beskaffenhet att kunna gagna nykterhetssaken, utan tvärt om skulle lända den till skada, att vi sålunda här hafva att göra med en af nykterhetssakens öfverdrifter. Det är gifvet, att då det gäller en förbrukningsartikel, en vara, i fråga om hvilken gagnet är regel och missbruket undantag, det borde vara tillräckligt att hafva en lagstiftning, som förekomme alla öfverdrifter i användningen, missbruket, men tills vidare underkastade gagnet så få inskränkingar som möjligt. Helt annat är förhållandet, då frågan rör sig om ett ämne (t. ex. bränvinet), der skada är regel och endast den största försigtighet och måttlighet i bruket kan förekomma de skadliga verkningarna. Der bör man inskrida från början och i möjligaste mån söka förhindra begagnandet.

I fråga om sådana ämnen som öl eller svagdricka, der för ett missbruk finnas hundra gagneliga användningar, der får man således icke tillgripa en inskränkande lagstiftning i andra fall än der missbruket visat sig. Nu har här visserligen blifvit sagdt af åtskilliga talare, att äfven bruket af dessa drycker börjat lända till skada och att den nuvarande lagstiftningen icke erbjuder nödigt skydd mot dessa missbruk. Hvad skall man dock härvid tro? Utskottets ärade ordförande, hvilken på grund af sin embetsställning bör väl känna till förhållandet, en annan framstående jurist och praktisk man och chefen för medicinalstyrelsen generaldirektören Almén, alla desse hafva vi hört förklara, att om nykterhetsvännerna blott ville upp-

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltarycker
m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.* muntra de kommunala myndigheterna att kraftigare använda den magt, de hafva, borde den kontroll, som på detta sätt kunde åstadkommas, vara tillräcklig att förhindra missbruken. För min del anser jag, att de ärade talare, hvilka sålunda yttrat sig, böra hafva väl så godt vitsord som deras motsägare. och håller mig till deras åsigt, att man med användande af nu tillgängliga utvägar skall kunna förekomma de öfverklagade missbruken.

(Forts.)

Jag förmodar ock, att Riksdagen vetat hvad den sagt, då den vid senaste riksdag uttalat sig i frågan på följande sätt: »Genom tid efter annan utfärdade lagbestämmelser har handlandes rättighet till försäljning af maltdrycker blifvit så inskränkt, att hvarje missbruk från deras sida, ledande till oordningar och allmänna lugnet störande uppträden, måste anses vara i väsentlig mån förebyggt.» Jag håller före, att Riksdagen kan stå för detta sitt uttalande, och då hafva vi icke någon rättighet att nu göra en förklaring i motsatt riktning.

Härtill kommer, att, utöfver hvad Riksdagen förra året förklarade vara tillräckliga garantier. förut detta är blifvit stälda i utsigt skärpta åtgärder, som skulle ytterligare inskränka möjligheterna till missbruk, jag menar de nya föreskrifter i ämnet, hvilka omförmälas å sid. 5 första stycket i utskottets betänkande.

I betraktande af alla dessa förhållanden måste jag anse, att för närvarande allt är i denna fråga så pass väl bestämdt, som man kan begära, och att man får låta nöja sig dermed. På grund af denna min uppfattning är det ock sjelfallet, att jag ansluter mig till utskottets hemställan, detta så mycket mer som allehanda olägenheter af nog allvarlig natur äro förbundna med Andra Kammarens beslut så väl i fråga om införandet af särskilda ölförsäljningar som i öfrigt.

Jag ber att i sådant afseende få erinra om, att det ofta skulle inträffa, att den ordentliga befolkningen i en trakt icke skulle kunna erhålla sitt ölbehof på nära håll, utan blifva nödsakad att kanske långt ifrån hemta sitt öl, och jag är äfven i öfrigt rädd för följderna af en monopoliserad ölförsäljning, ty deri ligga åtskilliga farligheter.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på den egendomliga svårighet, man kan råka ut för, om man godkänner första punkten af Andra Kammarens beslut. Dermed hade man nemligen gifvit på hand, att man äfven skulle göra något i fråga om andra punkten, men detta kan Första Kammaren omöjligen göra, ty i denna punkt är saken verkligen så outredd och sväfvande, att kammaren måste noga akta sig för att genom något beslut förbinda sig att nu äfven fatta beslut i den riktning, hvori andra punkten går. Det är uppenbar, att ett sådant samband, som jag nämnt, finnes mellan de båda punkterna. Det finnes ingen af herrarne, som icke medgifver, att man vill åt de svagare maltdryckerna, framför allt svagdrickat, bereda alla möjliga lättnader, men har man bundit sina händer genom ett bifall till första punkten, måste man för att vinna detta mål inlåta sig på allehanda trefvande lagstiftningsförsök, och här möta då vissa svårigheter.

Först och främst är gränssiffran mellan de maltdrycker, som kunna anses berusande och de, hvilka icke äro af denna beskaffenhet,

två procents alkoholhalt, felaktigt vald. Denna gräns är icke två procent, utan går ett temligen godt stycke deröfver; men skall kam-
 maren inlåta sig på frågan hur pass mycket större alkoholhalten skulle
 få vara, då få herrarne disputeras öfver de olika dryckernas företräden
 och kammaren skulle ändock till sist stanna i tveksamhet.

Vidare komma svårigheter i fråga om analysen, i hvilket fall
 väl är bäst att hålla sig till det tekniska utlåtande, som utskottet
 införskaffat. Säkert är, att efter ett bifall till första punkten, skulle
 kammaren i detta afseende stå inför (tills vidare) olösliga svårigheter,
 hvilka dock måste lösas i konsekvens med dess förut fattade beslut.
 Vida förnuftigare vore det således att afhålla sig från ett beslut, som
 skulle draga med sig sådana följder.

Jag måste således gent emot herr Gustaf Berg anse, att det är
 vida bättre att på allt sätt förstärka kontrollen och att härigenom
 erhållas större garantier mot missbruk, då det gäller maltdrycker, än
 att redan från början komma med mer eller mindre prohibitiva åtgärder.

Här har i denna fråga mycket både talats och skrivits om
 »röster från de djupa leden», men man har ej att utan kritik mot-
 taga hvarje påstående, som ger sig ut för en röst från de djupa
 leden.» Man måste här efterforska, först om den röst man hör verk-
 ligen har sådant ursprung, och vidare om det är en förnuftig röst.
 Båda sakerna måste noggrant prövas. Det kan ju hända att de,
 som verkligen förtjena namnet af de djupa leden, hafva en annan
 mening än de högröstade, som gifva sig ut att föra de förras talan.
 Och dessutom, låt vara att rösten verkligen kommer från de djupa
 leden, så är icke allt förnuftigt, som kommer från det hållet.

Med afseende å hvad herr Claëson nämnt, att det icke vore
 någon fara att bestämma ett försäljningsminimum af 10 liter därför
 att en sådan myckenhet lätt kan konsumeras, vill jag fästa uppmärk-
 sambeten derpå, att den, som vill bifalla hans förslag, står i bered-
 skap att göra en lagstiftning, hvarigenom man möjligen skulle komma
 derhän att förbjuda landtbon att afhemta ett litet spann eller en
 kruka svagdricka. Man måste betänka, huru det tillgår vid inköpet
 af sådan vara på landet, och jag kan icke se, att det skulle vara i
 nykterhetens intresse att förbjuda det sätt för afhemtningen, som nu
 är vanligt. Man måste emellertid komma derhän, om man först
 fattar ett sådant beslut, som här föreslagits, och sedan icke kan kla-
 rera sig med procentskilnaden vid andra punkten. Det hjälper i
 dylikt fall icke alls, att man låter folk köpa 10 liter, ty svårigheten
 ligger icke i sjelfva priset, utan i afhemtningen af en sådan mye-
 kenhet.

Jag vill jemväl med afseende å herrar Ölanders och Liss Olof
 Larssons anföranden påpeka en sak. Herr Liss Olof Larsson beskref,
 huru små barn skickades till landthandeln att bära hem halfbuteljer
 öl till dem, som ville öfverlasta sig. Då jag hört herr Ölander, är
 jag emellertid tveksam, huru vida små barn skulle kunna frakta
 hem sådana kvantiteter öl som han ansåg behöfvas för att åstad-
 komma berusning. Det måste då åtminstone vara en hel procession
 af små barn. Hörde jag orätt, eller sade icke herr Ölander, att
 det var åtskilliga liter i kvarten, som en karl i Norrland behöfver

*Ifrågasatta
 ändringar i
 förordningen
 angående
 försäljningen
 af vin och
 maltdrycker
 m. m.
 (Forts.)*

Ifrågasatta förändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m m. (Forts.)

för ändamålet, och då vill det verkligen till många små barn för att bära hem hvad en sådan karl skall hafva. Hvad angår herr Liss Olof Larssons tal om dessa berusade, hvilka ser i Dalarne, vill jag fästa uppmärksamheten på herr Almiéns yttrande, att sannolikheten är betydligt stor, att en god grund blifvit lagd på annat håll och med annan dryck. Det är emot detta håll man skall rigta sina ansträngningar. Jag vet nog, att ölrus enbart förekommer, men nog äro sådana rus jemförelsevis sällsynta, åtminstone i de sydligare trakterna af Sverige. Huru det kan vara i Norrland, vet jag ej.

Herr Ölander sade, att ett afslag vore att spela försyn för kommunerna och göra ingrepp i deras sjelfbestämmningsrätt. Detta skulle visa en omtanke, hvarför kommunerna torde betacka sig. Förhåller det sig icke i sjelfva verket så, att här föreligger en fråga om att göra en inskränkning först och främst i näringsfriheten samt vidare i en hel del ordentligt folks lefnadsvanor och i allehanda hederliga landthandlares rörelse. Gent emot dessa föreslagna inskränkningar anser jag för min del, att man behöfver stå på sin vakt, och fruktar icke, att man genom ett bifall till utskottets förslag skall göra sig skyldig till någon orättvis inskränkning i kommunernas rätt att bestämma öfver sina göranden och låtanden. I detta afseende anser jag, att man icke har någon anledning att beklaga sig, då här blott är fråga, huru vida kommunerna skola erhålla en alldeles obehörig lagstiftningsrätt, och för öfrigt skall jag i likhet med herr Lothigius gerna vara med att gifva kommunerna ännu högre grad af magt i fråga om kontrollen öfver försäljningsställena, än de nu ega.

I afseende på mitt slutliga yrkande får jag återkomma till hvad jag tillät mig säga i början, att den, som är en ärlig vän af nykterheten, skall akta sig för att deltaga i öfverdrifter, hvarigenom förtroendet för nykterhetsrörelsen och böjelsen att understödja densamma skulle förminska hos allmänheten.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Stråle: Jag beklagar, att de talare, hvilkas delvis rörande, delvis högpolitiska framställningar vi nyss fått höra, icke sökte göra sina meningar gällande, då den rätta tiden dertill var inne, nemligen då Kongl. Maj:ts proposition i ämnet förevar. Då torde det varit möjligt för dem, hvilka icke hysa allt för ytterligt gående åsichter i denna fråga, att få en sammanjemkning till stånd, men då gjordes inga försök dertill.

Det skulle verkligen vara mycket förledande att upptaga till besvarande en mängd af de yttranden, som fallit från föregående talare, men jag anser, att detta icke skulle vara lämpligt vid nuvarande tillfälle.

Huru är nemligen frågans formella ställning? Jo, den är sådan, att Riksdagen år 1890 i skrifvelse till Kongl. Maj:t begärt skärpta bestämmelser i frågan om tillverkares rätt till handel med malt-

drycker. I anledning af denna skrifvelse aflät Kongl. Maj:t till inne-
 varande års riksdag en proposition angående ordnandet af handeln
 med maltdrycker i *dess helhet*. Denna proposition remitterades till
 lagutskottet och enligt dess utlåtande fann denna kammare icke
 någon anmärkning mot det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet för
 ordnandet af frågan i *dess helhet*. Kan det under sådana förhål-
 landen vara lämpligt att nu försöka att få till stånd en och annan
 ändring i detta beslut? Jag för min del finner detta i hög grad
 olämpligt, och jag skulle mycket beklaga, om Första Kammaren, låt
 vara i en eller annan mera eller mindre vigtig fråga, uttalade den
 ena dagen en åsigt och den andra en annan, detta till och med
 vid en och samma riksdag.

På grund af detta formella skäl anhåller jag fortfarande om af-
 slag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöörona: Om jag ej hörde orätt, och det tror jag ej,
 åberopade den förste talaren till stöd för sitt yrkande om bifall till
 sin motion och Andra Kammarens beslut, bland mycket annat, att
 kommunernas sträfvan att stäffa de oordningar och olägenheter, som
 kunna uppkomma genom landthandlarnes försäljning af öl, ofta stran-
 dade derpå, att konungens befallningshafvande icke faststälde med-
 delade förbud, så vida det ej var lagligen styrkt, att oordningar egt
 rum. Med detta »lagligen styrkt» menades naturligtvis, att det skulle
 vara sådan bevisning, som lagen i rättegångar föreskrifver. Jag kan
 ej bestämdt veta och uppgifva, huru alla länsstyrelser i riket hafva för-
 farit i hvarje särskildt fall, men vi hafva af en ledamot på kristianstads-
 bänken redan hört, att länsstyrelsen i det länet alltid vederbörligen
 understödt kommunernas bemödanden att stäffa sådana oordningar.
 För min del har jag alltid följt den grundsatsen, att jag visserligen
 ej fastställt meddeladt förbud, som ej varit grundadt på något upp-
 gifvet skäl annat än möjligen en löslig antydning om att kommunal-
 nämnden ansett, att försäljningen i fråga icke varit nyttig och lämplig,
 och naturligtvis ej heller fastställt sådana beslut, deri man tagit sig
 för att totalt förbjuda all försäljning af öl inom en kommun utan
 åberopande af oordningar och utan att inskränka förbudet till landt-
 handeln, men att så snart kommunalnämnden uppgifvit ett faktiskt
 förhållande, som synts mig ådagalägga, att en sådan handel för-
 orsakat oordning eller främjat utskänkning, jag alltid tillerkänt
 kommunalnämnden vitsord och ej fordrat någon vidare bevisning.
 Och jag är i tillfälle att säga, det denna grundsats följdes af Kongl.
 Maj:t under alla de år, jag hade äran att vara expeditionschef i
 civildepartementet. Jag har ej anledning tro, att Kongl. Maj:t för
 närvarande följer någon annan grundsats, och derpå stödjer jag det
 antagandet, att äfven länsstyrelserna i allmänhet följa samma princip.

En annan talare yttrade, att man ginge allt för långt i ömhet
 för kommunerna, då man ville förmena dem att sjelfva få bestämma,
 huru de ville ha ordnad med denna ölhandel. Men han glömde
 dervid, att kommunernas beslut i sådana fall som dessa kunna till-
 komma med en rösts öfvervigt i kommunalnämnden eller i kommunal-

*Ifrågasatta
 ändringar i
 förordningen
 angående
 försäljningen
 af vin och
 maltdrycker
 m. m.
 (Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

stämman, och han glömde, att sådana beslut äfven röra de enskilde kommunalmedlemmarnes rätt. Få vi nu en lagbestämmelse, enligt hvilken kommunerna bli berättigade att vägra rättighet till handel med öl i mindre myckenhet än 10 liter, är det säkert och visst, att inom sådana kommuner, der en eller ett par fanatiska nykterhetsvänner hafva betydande röstöfvervigt, kommer icke att tillåtas någon som helst rättighet att sälja i mindre myckenhet än 10 liter. Deraf blir följderna att, om en person i en sådan kommun vill ha sig ett glas öl, måste han antingen köpa 10 liter på en gång eller resa utom kommunen till någon ort, der försäljning är tillåten. Jag kan ej föreställa mig, att detta öfverensstämmer med den frihet, som medborgare böra få i detta fall åtnjuta.

I öfrigt är här redan i denna sak yttrad så mycket, att jag för min del ej vill förlänga den redan långa diskussionen, utan inskränker mig till att, under återopande af de goda och väl affattade skäl, som kammararens tillfälliga utskott anfört, yrka bifall till dess hemställan.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Berg, Gustaf: Endast två anmärkningar vill jag upptaga till besvarande. Den ena anmärkningen framställdes af en ärad talare på stockholmsbänken, som framhöll, att, sedan Kongl. Maj:t till innevarande Riksdag framlagt fullständigt förslag till ordnande af ölhandeln, vore det icke tillbörligt, om Riksdagen ginge in till Kongl. Maj:t med skrifvelse med begäran om ändrade bestämmelser. I det hänseendet vill jag påpeka, att Kongl. Maj:t icke här, så vidt jag kan förstå, till denna Riksdag framlagt något sådant förslag till fullständigt ordnande af ölhandeln. Jag har icke den kongl. propositionen här tillgänglig, men ber att få återropa den recit, utskottet gjort på sid. 5 angående innehållet af den kongl. propositionen. Den skulle endast gälla dels den utsträckning af § 15, att hvad, som nu gäller om kommunalmyndigheters rätt att förbjuda handlande att fortsätta med försäljning af vin och maltdrycker för afhämtning, skulle äfven gälla alla, som idka dylik försäljning, och dels rätt för kronobetjeningen att vid marknad, kungjord allmän torgdag med flera tillfällen, då större folksamling eger rum, derest missbruk af försäljningsrätten förekomme, omedelbart förbjuda maltdrycksförsäljning. Möjligen gäller propositionen ännu en eller annan fråga, men något fullständigt förslag af den beskaffenhet, att det skulle göra nu föreslagna bestämmelserna öfverflödiga, utgör propositionen icke.

Den andra anmärkningen gäller andra punkten i utlåtandet, hvilken punkt, så vidt jag förstått, icke var föredragen, då jag förra gången hade ordet. Det har i fråga om det uti denna punkt föreliggande förslaget anmärkts, att, äfven om det skulle för fackmän vara möjligt att bestämma alkoholprocenten af maltdryckerna, blefve detta icke möjligt för den stora allmänheten. I detta hänseende ber jag att få påpeka, huru som utskottet redogör för de yttranden, som inforrats från fackmän och hvaruti de öfverensstämman uti det, som är hufvudsaken, nemligen att en gränslinie bör kunna lagligt

uppdragas mellan starkare och svagare maltdrycker. Men, säger man, detta kan endast kemisten, den tekniskt kunnige göra, icke handlanden, tillverkaren eller återförsäljaren. För att vederlägga detta, skall jag be att få åberopa ett utlåtande af professorn i allmän kemi vid kongl. tekniska högskolan J. O. Rosenberg, afgifvet den 17 mars 1890 och intaget i Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20 vid 1890 års riksdag. Han angifver der ojika metoder för utrönande af maltdryckers alkoholhalt och säger sedan: »Hvarje försök kan på mindre än $\frac{1}{2}$ timme utföras; resultatets tillförlitlighet är beroende af den sorgfällighet, hvarmed pröfningen verkställes. Efter någon öfning torde den i allmänhet gifva en för tekniskt bruk tillräcklig grad af noggrannhet. Beträffande möjligheten för tillverkaren af maltdrycker att komma i åtnjutande af den åsyftade lindringen, torde hans egen erfarenhet med hänsyn till de för maltdryckens framställande använda materialiernas beskaffenhet och mängd, mäskningens förlopp m. m. gifva en ganska afsevärd ledning, äfven utan anlåtande af den egentliga kontrollen å den färdiga maltdrycken, likasom t. ex. en guldsmed utan användande af kemisk analys är i stånd att gifva sina varor den i lag påbjudna halten af ädel metall.» Till detta vill jag endast foga, att den nuvarande lagstiftningen om bränvinshandeln skiljer mellan sådana drycker, som hafva 25 proc. alkoholhalt och dem, som stå under denna halt; och denna lagstiftning har visat sig kunna utan några svårigheter genomföras i den praktiska tillämpningen.

*Ifrågasatta
ändringar i
förordningen
angående
försäljningen
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Herr Treffenberg: Jag skulle hafva iakttagit tystnad vid detta tillfälle, derest jag icke tänkt mig möjligheten af att den erfarenhet, jag gjort under en omkring tjugufemårig beröring med dessa ölförsäljningsförhållanden, skulle kunna hafva något inflytande på kammarens blifvande beslut i frågan. Denna erfarenhet har hos mig ständigt med ökad styrka befest den öfvertygelsen, att det är och förblifver omöjligt att komma till rätta med ölförsäljningen, innan denna rörelse blifver skild från landthandeln. Den åsigten har jag uttalat uti minst 2 om icke 3 femårsberättelser och vid åtskilliga andra tillfällen, då anledning att afgifva officiella yttranden i ämnet ifrågakommit.

Här stod nyss bakom mig på denna plats en person, hvars hela argumentation tycktes utgå från det antagandet, att något missbruk vid handeln med öl ej egde rum. Men deremot vittna alla dessa otaliga ansökningar om förbud, hvilka inkomma från kommunalnämnderna slag på slag. Och hvarför? Jo, helt enkelt därför att af en landthandlande, såsom vilkor för rättigheten till utöfvande af denna rörelse, ej fordras annat än att han eger medborgerligt förtroende och några andra lätt förvärfvade kvalifikationer. Man saknar sålunda hos landthandlanden den garanti som gäller för öfriga, hvilka bedriva ölhandel, ty dertill fordras att de skola vara kända för att i sitt lefnadssätt iakttaga ordentlighet och sedlighet samt i öfrigt vara lämpliga att sådan rörelse förestå.

En af mina embetsbröder yttrade nyliigen här, att han alltid brukade vid tillämpningen af författningen förfara så, att endast då

Ifrågasatta ändringar i förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker m. m. kommunalmyndigheten kunde styrka några verkliga faktiska förändringar i hållanden, som ådagalagt att missbruk egt rum, hade han gått till kommunalnämndens önskan tillmötes och fastställt förbud. Jag har deremot i början af min embetsutöfning ansett tillräckligt att ega kronobetjeningens och kommunalnämndens förenade vitsord derom att missbruk egt rum. Detta har varit tillräckligt för mig att fastställa förbudet. Men jag har haft den ledsamma erfarenheten, att flerfaldiga utslag af mig hafva på klagan blifvit upphäfdade. En följd häraf har naturligtvis varit, att jag måst böja mig samt ändra mitt förfaringssätt, så motbjudande det än varit för mig, och föga mig i den lagfolkning, som på högsta ort gjort sig gällande.

Här har en talare förmenat, att det skulle vara hårdt att »brännmärka» en hel samhällsklass genom att beröfva den rättigheten att utöfva ett lagligt näringsfång. Jag ber då att få erinra om det förhållandet, att flera andra samhällsklasser finnas, som på grund af lag äro uteslutna från rättigheten att utöfva hvarjehanda näringsfång, såsom t. ex. tillverkning och försäljning af bränvin; jag vill nu ej tala om den kategori af embetsmän, till hvilken hela landtstaten hör, från landshöfdingen till kronofogde och länsman — det ligger i sakens natur, därför att de äro skyldiga att utöfva kontroll öfver lagarnes efterlefnad. Men huru kommer det sig att det finnes åtskilliga andra samhällsklasser, som helt och hållet äro förbjudna att befattna sig med nyssnämnda näringsfång? Dit hör hela vår ecklesiastikstat, läkare, folkskolelärare m. fl. Aldrig har jag hört omtalas, att dessa samhällsklasser ansett sig brännmärkta därför, att lagen utesluter dem från den ifrågavarande rättigheten.

Detta häntyder på, att det ligger något der bakom, att det finnes några högre intressen, som lagstiftaren ansett nödigt bevaka, än blotta intresset att låta alla oinskränkt utöfva en loflig näring. Ja, så är äfven förhållandet. Detta anspråk, som uppstälts från många sidor, att landthandlande icke skola beröfvas den rättighet, hvarom här är fråga, bevisar, att i vår tid individualismens fordringar allt oftare söka att göra sig gällande på högre samhällsintressens bekostnad. Jag vill fråga eder, mine herrar, om I kommen i håg hvad här för någon tid sedan yttrades om den s. k. solidaritetslagen och hvilka anspråk den stälde på oss? Jo, att för det allmänna bästa man måste göra något på sina rättigheter. Är det konstateradt, att landthandlandena under en lång följd af år ej kunnat utöfva ölhandeln utan att stora missbruk dermed varit förenade, då är det också deras skyldighet, utan att de derved lida någon orätt, att föga sig efter en lag, som förbjuder dem denna handtering.

För öfrigt, mine herrar, här talas så mycket om den heliga näringsfrihetens grundsats. Men jag hemställer, om det ej finnes någon annan grundsats, som är ännu heligare? Till exempel den personliga frihetens grundsats, och ändock finnes knappt en enda paragraf i strafflagen, som ej kränker denna grundsats. Detta borde för herrarne litet hvar göra begripligt, hvarför jag ej hyser den ringaste betänklighet vid att beröfva våra landthandlande förmånen att få bedrifva en rörelse, som visat sig leda till så stora missbruk.

Sålunda förenar jag mig med motionären och kan ingalunda gå in på utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

Herr Wieselgren: Jag skall ej med många ord förlänga diskussionen. Min ståndpunkt i frågan torde vara bekant sedan i fjor. Jag har den öfvertygelsen, att ifrågavarande förhållanden icke låta sig rätta förr, än en ölbeskattning sättes i verket, som möjliggör likartade kontroller öfver ölhandeln, som efter bränvinsbeskattningens genomförande på nuvarande grund åstadkommits med afseende på bränvinshandeln. Jag vill dock med anledning af ett i dag under diskussionen ofta hört yttrande påminna kammaren, att när man talar om en rusdryckslagstiftning, som skulle »förekomma missbruk», talar man om något, som aldrig kan komma att existera; ty en dylik lagstiftning är ej tänkbar. Men hvilken är då lagstiftningens uppgift? Jo, den, att i möjligaste måtto minska missbruket genom att göra restriktiva stadganden i fråga om bruket; ty det är genom brukets inskränkande, som lagstiftningen försöker minska missbruket. Det finnes lagbestämmelser, som direkt rigta sig mot missbruket, såsom t. ex. den bestämmelsen, att rusdryck icke får utskänkas åt redan öfverlastade; men de flesta och viktigaste restriktiva lagbestämmelser gå ut på att minska tillfällena att bruka varan och derigenom söka minska missbruket.

Jag skall icke ingå i något meningsutbyte med den ärade talare, som började med att tala om sig sjelf såsom nykterhetsvän och förnuftig nykterhetsvän. Utan att vilja mäta min nykterhetsvänlighet eller mitt förnuft med hans, vill jag endast hafva sagdt, att om också från samhällets djupa lager kunna komma yrkanden, som ej kunna tillerkännas vitsord, må de dock hafva så mycken betydelse för oss, att hvad som verkligen kan göras, för att hjälpa den kämpande i hans sträfvan att höja sig sjelf och derigenom också samhället, äfven bör göras. Åtminstone borde, hvad han ifrigt begär, hvarken med ringaktning höras eller mötas af döfva öron.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna punkt yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren måtte afslå utskottets hemställan och biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut; och 3:o), af herr Claëson, att Första Kammaren, med godkännande af utskottets hemställan i hvad den rörde förra delen af Andra Kammarens beslut, skulle biträda Andra Kammarens beslut i öfrigt.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits godkännande af det under 2:o) här ofvan omnämnda yrkande uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i 1 punkten af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—64;
Nej—47.

2 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 30 nästlidne april och den 1 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till 17 kap. 6 § handelsbalken;

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad tid för saköreslängds aflemnande i vissa fall;

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående straff för olöflig införsel af skjutvapen eller ammunition i vissa delar af Afrika;

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866; samt

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 3 och 22 §§ af förordningen angående patent.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Första Kammaren, herr friherre *R. M. Klinckowström* till följd af *ansigtsneuralgi* är förhindrad att tills vidare deltaga i kammarens öfverläggningar, får jag härmed intyga.

Stockholm den 5 maj 1891.

P. Westfelt,
lifmedikus.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

n:o 10 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående pensioner dels för t. f. presidenten C. F. Wærn och dels för kanslisten O. F. Ulff samt kammarskrifvarne G. A. Lindberg och M. Lund; äfvensom

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pensioner åt föreståndaren för landbruksinstitutet vid Ultuna F. G. Norström och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska försöksanstalt m. m. H. A. von Post.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de under dagen första gången bordlagda ärendena och sist de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången.

Kammaren åtskildes kl. 3.40 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
